

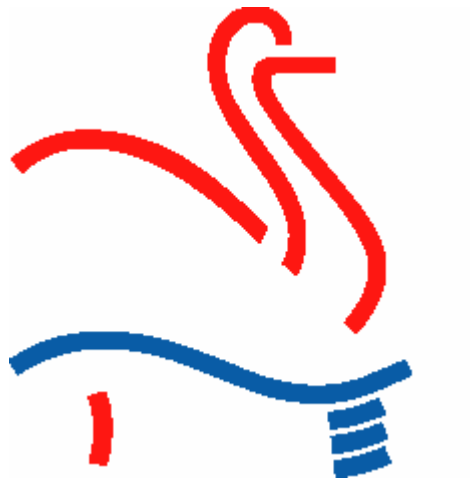
Beheersplan Primaire Waterkeringen

Statisch deel

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Statisch Deel

Colofon:

Uitgave: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Houten.

Het Beheersplan Primaire Waterkeringen (Statisch Deel) is vastgesteld op 13 december 2006 door het Algemeen Bestuur van het waterschap.

Aan dit plan hebben medewerking verleend: Hans Knotter, Stefan Flos, Ruud Weijs, Arjan Koerhuis, Astrid Russchen, Wim van Dam, Marten Westerink, Govert Kamperman, Aart Kees Evers, Jan Russchen, Peter Heuts en Alfred Schuphof met ondersteuning van ingenieursbureau Infram uit Zeewolde: Franklin Thijs en Mathijs van Stralen.

Voorwoord

Voor u ligt de eerste versie van het Statisch Deel van het beheersplan voor de primaire waterkeringen in beheer bij het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Conform de Verordening op de waterkeringen van West Nederland van de provincies Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland (2006) is het waterschap verplicht tot het opstellen van een beheersplan voor de primaire waterkeringen. Voorliggend plan geeft hieraan invulling. Het bevat hiertoe een eenduidig, intern en extern, toetskader voor ontheffingenbeleid. Het beheersplan vervangt van het 'Beleidsplan Waterkeringen' het gedeelte over primaire waterkeringen, plus onderliggende nota's.

In dit beheersplan waterkeringen is het beleid aangepast aan vernieuwde uitgangspunten (Hydraulische randvoorwaarden en het Voorschrift Toetsing op Veiligheid), de opgedane ervaringen en kennis (Toetsingsrapportages).

Het beheersplan vervult een belangrijke functie in de interne en externe communicatie over het beheer van de primaire waterkeringen. Het plan vervult een centrale positie in dit beheer: het legt vast, biedt overzicht en structureert.

Het plan kan gehanteerd worden voor de ondersteuning van de externe communicatie, als onderdeel van of geheel zelfstandig. In het laatste geval is het geschikt voor de enigszins ingevoerde lezer.

Leeswijzer

Voor u ligt het Statisch Deel van het Beheersplan Primaire Waterkeringen (BPW) van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Het beheersplan in zijn geheel bestaat uit het voorliggend Statisch Deel en een Dynamisch Deel.

Statisch deel '*Grondslagen voor beheer*'

Dit is een weinig aan veranderingen onderhevig deel dat de grondslagen voor het te voeren beheer bevat. Het geeft aan:

- waarom (*hoofdstuk 1*),
- wat (*hoofdstuk 2*) en
- hoe (*hoofdstuk 4*) het waterschap beheert,
- welke uitgangspunten er volgen uit beleid, wet- en regelgeving (*hoofdstuk 3*),
- wat de doelstellingen zijn voor het beheer (*hoofdstuk 5*) en wanneer de doelstellingen moeten zijn bereikt (10 jaar).

Het Statisch deel wordt voor meerdere jaren (ca. 5 jaar) vastgesteld. Redenen voor bijstelling kunnen zijn een aanpassing van beleid, wet- en regelgeving, wijzigingen van het beheerde areaal, een reorganisatie, wijziging van randvoorwaarden (natuurlijke oorzaken, activiteiten van derden) en/of kennisontwikkelingen/nieuwe inzichten.

Dynamisch deel '*Beheer komende periode*' ¹

Dit deel wordt integraal met de jaarlijkse begroting vastgesteld en is op deze wijze maatschappelijk geborgd. Het maakt geen onderdeel uit van voorliggend document

Het is een jaarlijks bij te stellen deel dat de vertaling bevat van de beleidsdoelen in het Statisch deel naar het gewenste beheer en onderhoud. Het Dynamisch deel bevat:

- een evaluatie en monitoring van het gevoerde beheer en onderhoud in het afgelopen jaar (*hoofdstuk 7*).
- het gewenste beheer en onderhoud voor de komende planperiode (5 jaar) dat nodig is om de beleidsdoelen te bereiken en/of in stand te houden (*hoofdstuk 8*).
- een doorkijk naar het beheer voor de langere termijn (tot 10 à 15 jaar) (*hoofdstuk 9*).

Redenen voor het *jaarlijks bijstellen* van dit deel zijn:

- resultaten van de monitoring en evaluatie van het afgelopen jaar,
- verwerken van de resultaten van de laatst uitgevoerde toetsing op veiligheid,
- een bijstelling van beleid en/of prioriteiten door het management of het bestuur, waardoor ook bijstelling van het maatregelenpakket voor de komende 5 jaar nodig kan zijn.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Waterkeringszorg als taak	4
1.2	Achtergrond	4
1.3	Doel en opzet Beheersplan Waterkeringen (BPW)	5
1.4	Kader	6
1.5	Vaststelling van het plan	7
2	Areaalbeschrijving	8
2.1	Inleiding	8
2.2	Beheersgebied	8
2.3	Gebruik en functietoekenning	10
2.4	Zonering	11
2.5	Eigendomssituatie	11
3	Beleid, wet- en regelgeving	12
3.1	Wetgeving en extern beleid	12
3.2	Regelgeving waterkeringszorg	12
3.2.1	Waterstaatswet (1900)	12
3.2.2	Waterschapswet (1992)	12
3.2.3	Wet op de waterkering (1996, 2005)	12
3.2.4	De Verordening op de waterkeringen van West Nederland (2006)	13
3.3	Relevante overige regelgeving	13
3.3.1	Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (1992)	13
3.3.2	Europese Kaderrichtlijn Water (2000)	13
3.3.3	Algemene wet bestuursrecht (1992)	14
3.3.4	Wet op de ruimtelijke ordening (1992)	14
3.3.5	Besluit op de ruimtelijke ordening (1985)	14
3.3.6	Provinciaal Streekplan Utrecht (2004)	14
3.3.7	Gemeentelijk Structuurplan / Gemeentelijke Structuurvisie	14
3.3.8	Gemeentelijk Bestemmingsplan	14
3.3.9	Flora- en fauna-wet (1998)	15
3.3.10	Overige regelgeving	15
3.4	Extern beleidskader	15
3.4.1	Vierde Nota Waterhuishouding (1998)	15
3.4.2	Waterbeleid 21 ^e eeuw (1998)	15
3.4.3	Nationaal bestuursakkoord water (2003)	16
3.4.4	Wet beheer Rijkswaterstaatswerken (1996)	16
3.5	Eigen beleid	17
4	Uitwerking van het beheer	18
4.1	Organisatie	18
4.2	Het Beleids- en BeheerProces	18
4.3	Procesbeschrijvingen	19
4.4	Het bedrijfsproces	20
4.5	Beheerinstrumenten	21
4.6	Beheersfilosofie	24

4.7	Procedures en communicatie	26
4.8	Informatiebeheer	26
4.9	Vergunningverlening en –handhaving	27
5	Beleidsdoelen	29
5.1	Inleiding	29
5.2	Strategische visie voor de waterkeringen	29
5.3	Veiligheid	30
5.3.1	Categorie a keringen	30
5.3.2	Categorie c keringen	31
5.4	Medegebruik	31
5.4.1	Beweiding en graslandbeheer	31
5.4.1.1	De grasmat	31
5.4.1.2	Wijzen van graslandbeheer	31
5.4.1.3	Beweiding met schaapskudde	32
5.4.1.4	Beweiding	32
5.4.1.5	Locatie standaard beweidingssituaties	34
5.4.2	Bouwbeleid	34
5.4.2.1	Bebouwing	35
5.4.2.2	Kabels en leidingen	36
5.4.2.3	Infrastructuur	37
5.4.3	Recreatie	38
5.4.4	Landschap, Natuur en Cultuurhistorische –waarden (LNC-waarden)	38
5.4.4.1	Natuur	38
5.4.4.2	Beplanting	39
5.4.4.3	Landschap en Cultuurhistorie	40
5.5	Aanpalend beleid	40
5.5.1	Aankoopbeleid	40
5.5.2	Verpachting voor beweiding met schapen	41
5.5.3	Beleid ontheffingverlening en handhaving	41
5.5.4	Beleid Ruimtelijke ordening	42
5.5.4.1	Bevoegdheden van De Stichtse Rijnlanden	42
5.5.4.2	Algemeen standpunt ruimtelijke ordening	42
5.5.4.3	Beleidsuitgangspunten ruimtelijke ordening	42
5.5.4.4	Uitvoering beleid ruimtelijke ordening	43
5.5.5	Communicatiebeleid	44
	Bijlage 1 Begrippen	49
	Bijlage 2 Zonering waterkering	55
	Bijlage 3 Organigram waterschap	57
	Bijlage 4 Werkgroep	59
	Bijlage 5 Procesbeschrijvingen	61
	Bijlage 6 Beheersgebied	67

Bijlage 7 Ligging Ecologische Hoofdstructuur	70
Bijlage 8 Onderhoudsregimes	72
Bijlage 9 Graslandbeheer: maaien en afvoeren	74
Bijlage 10 Literatuurlijst	76

Statisch deel

"Grondslagen voor beheer"

1 Inleiding

1.1 Waterkeringszorg als taak

Krachtens de Waterschapswet, het Reglement en de Keur van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft het waterschap de taak voor de waterstaatkundige verzorging van zijn beheersgebied. Dit betekent dat het waterschap onder andere de zorg heeft voor de waterkeringen ("veilige dijken") in het beheersgebied. De taken van het waterschap zijn de zorg voor:

- Schoon water.
Het waterschap zorgt voor een goede kwaliteit van het oppervlaktewater in sloten en plassen. Daarvoor beheert het 17 rioolwaterzuiveringsinstallaties.
- Droge voeten
Het waterschap zorgt voor het peilbeheer van het (oppervlakte)water. Om de waterbeheersing in het gebied veilig te stellen beschikt het waterschap over ruim 1300 kilometer hoofdwatgangen, 18.000 km kleine sloten, over circa 700 peilregulerende kunstwerken, waaronder 125 geautomatiseerde gemalen en circa 50 geautomatiseerde stuwen en inlaten. Regenwater wordt zoveel mogelijk vastgehouden, zodat het in droge tijden gebruikt kan worden. Er hoeft dan geen - relatief vuil- rivierwater ingelaten te worden.
- Veilige dijken
Het waterschap zorgt ervoor dat de dijken langs Neder-Rijn en Lek, van Amerongen tot Schoonhoven, in goede conditie zijn. In het gebied van De Stichtse Rijnlanden liggen twee primaire waterkeringen: de dijk van de Neder-Rijn en Lek tussen Amerongen en Schoonhoven (55 km), en de dijk langs de Gekanaliseerde Hollandse IJssel tussen het Amsterdam Rijnkanaal en Hekendorp (25 km). Daarnaast beheert het waterschap ruim 550 kilometer regionale keringen.

Daarnaast is er ook een taak die het beheersgebied overschrijdt, aangezien de te beheren waterkeringen deel uitmaken van meerdere dijkkringgebieden.

1.2 Achtergrond

Het opstellen van een Beheersplan Primaire Waterkeringen (BPW) is verplicht gesteld in de Verordening op de primaire waterkering van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland (1997) die gebaseerd is op art. 14 van de Wet op de waterkering. Ook vanuit het Beleids- en Beheerproces (BBP) is er een positie ingeruimd voor een BPW met een overkoepelend beleid voor waterkeringen. Dit komt voort uit de behoefte aan een moderne sturingsfilosofie gericht op output.

Er is behoefte aan eenduidige doelstellingen, normen en richtlijnen voor het beheer van waterkeringen. Bovendien dienen de resultaten van het beheer van de waterkeringen voor de middellange en langere termijn inzichtelijk te zijn. De noodzakelijke afstemming met gemeenten, provincies en waterschappen kan ook gemakkelijker aan de hand van een document.

Naast het beheersplan waterkeringen zijn er ook andere instrumenten als Toetsing op veiligheid, Keur, Legger, Beheersregister en Calamiteitenplan. Deze hangen nauw met elkaar samen en vormen, naast onder meer begroting en jaarrekening, de bouwstenen van het beheerssysteem. De samenhang tussen deze bouwstenen wordt vastgelegd in dit beheersplan.

De onderbouwing van het beleid (hoofdstuk 5) is beschreven in diverse onderliggende beleidsnota's die hiermee indirect deel uitmaken van dit beheersplan.

1.3 Doel en opzet Beheersplan Primaire Waterkeringen (BPW)

Het BPW heeft de volgende doelen:

- Voldoen aan de verplichting, zoals vastgesteld in de Verordening op de waterkeringen van West Nederland.
- Een structuur voor het vastleggen van beleid om op basis daarvan te komen tot een functionele invulling van het integrale waterkeringbeheer door De Stichtse Rijnlanden.
- Een duidelijk afwegingskader voor ontheffingverlening.

Het BPW is te beschouwen als een paraplu waar het totale beheersysteem voor de primaire waterkeringen van De Stichtse Rijnlanden in is vastgelegd. Om dit doel te bereiken is het beheersplan als volgt opgezet.

Het beheersplan:

- beschrijft het beheerde areaal;
- geeft een korte beschrijving van landelijk en regionaal vastgesteld beleid, wet- en regelgeving;
- vertaalt dit in concrete beleidsdoelen die het waterschap de komende jaren wil bereiken, inclusief bijbehorende te monitoren kenmerken;
- beschrijft de systematiek waarmee de beheerder de beleidsdoelen denkt te bereiken (beheersfilosofie, -strategie, communicatie, procedures, informatiebeheer en -beheersing);
- geeft een weergave van de actuele kwaliteitstoestand;
- evalueert het gevoerde beheer van het afgelopen jaar;
- geeft aan welke maatregelen, inclusief de daarvoor benodigde financiën, de komende vijf jaar nodig zijn om de beleidsdoelen te bereiken en te handhaven; dit is een vertaling van het statisch deel in concrete beheersacties waarmee duidelijk wordt op welke wijze de beheerder invulling geeft aan zijn taak.

Hierdoor is het geschikt voor zowel intern als extern gebruik. Voordelen van een beheersplan zijn:

- **heldere eenduidige beleidsdoelen en te monitoren kenmerken** (normen en richtlijnen voor beheer van waterkeringen, waarin een integrale afweging heeft plaatsgevonden voor meerdere functies en aspecten);
- **transparantie** in de werkwijze van De Stichtse Rijnlanden;
- **efficiëntie** in het te bepalen maatregelenpakket: op basis van bewust gekozen prioriteiten zo zuinig mogelijk omgaan met de beperkt beschikbare middelen;
- **communicatie** met bestuurders en burgers: het invullen van beleid, aangeven wat de doelstellingen zijn (als concrete vertaling van beleid naar uitvoering), welke maatregelen nodig zijn om de doelstellingen te bereiken en hoeveel dit kost;
- **verantwoording** afleggen naar bestuur en maatschappij over het beheer in het afgelopen jaar;
- **afstemming binnen het waterschap**, doordat het integraal en multifunctioneel waterkeringbeheer is beschreven in één document met een eenduidige en complete beschrijving van beheersnormen;
- **afstemming met derden**, zowel verticale als horizontale coördinatie: rijk, provincie, gemeenten, belangengroeperingen, particulieren, aanliggende waterschappen, enz. Bijvoorbeeld afstemming over het ruimtegebruik of de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bepaalde functies.

1.4 Kader

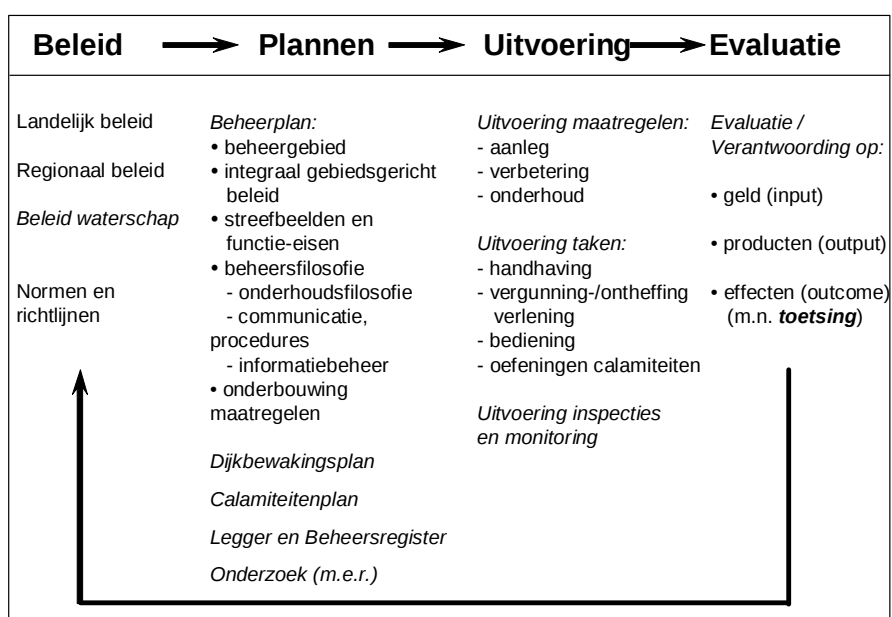
Beheer omvat de totale zorg voor een gebied en heeft betrekking op alle activiteiten die De Stichtse Rijnlanden uitvoert. Dit beheersplan richt zich op de primaire waterkeringen. Waterkeringen beveiligen het achterliggende gebied tegen hoogwater. De zorg voor waterkeringen omvat activiteiten als vaststellen beleid, vertalen beleid naar te monitoren kenmerken, toetsen, opzetten en bijhouden van legger, beheersregister en Keur, toezicht op activiteiten van derden (voor zover van toepassing op de zorg van het waterschap), inspecteren, monitoren, plannen, ontwerpen, aanleggen, onderhouden, verbeteren, enz. Dit wordt geïllustreerd in Figuur 1.

Benadrukt wordt dat dit een cyclisch proces is. De evaluatie kan aanleiding geven om het beleid te handhaven, het beleid aan te passen of om nieuw beleid te formuleren. Op dat moment is de cyclus beleidsontwikkeling, -voorbereiding, -uitvoering en -evaluatie eenmaal volledig doorlopen.

Gezien de reikwijdte van het beheer zijn er documenten en instrumenten die nauw verbonden zijn met het beheersplan of daarvan worden afgeleid. Denk aan toetsen (evaluatie van beheerseffecten voor functie waterkeren), leggers, beheersregisters, de Keur, informatiesystemen voor programma van maatregelen, bijdrage aan meerjarenbegroting, voortgangs- en verantwoordingsrapportages.

Het BPW richt zich op het documenteren van de stappen vanaf het vastleggen van beleid en het formuleren van beleidsdoelen tot het doen van voorstellen voor het uit te voeren pakket aan maatregelen. Om een beheersplan op te stellen en uit te voeren is ook gebruik nodig van instrumenten als legger, beheersregister en calamiteitenplan en de resultaten van de vijfjaarlijkse toetsing. Het beheersplan vormt als het ware een paraplu, waar meerdere onderdelen onder vallen. Hierdoor wordt het beheerproces transparant en (bij)stuurbaar. Door middel van het beheersplan wordt helder zichtbaar gemaakt wat De Stichtse Rijnlanden, waarom en hoe doet. Hierbij hoort een bedrijfsmatige werkwijze.

BEHEER WATERKERINGEN

Figuur 1 Proces beheer waterkeringen

1.5 Vaststelling van het plan

Het BPW is een verplicht document en wordt evenals de onderliggende afzonderlijke beleidsnota's bestuurlijk vastgesteld. De vaststelling van het plan geschiedt met toepassing van de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure. Dit betekent dat het plan ter inzage wordt gelegd en dat door belanghebbenden zienswijzen kunnen worden ingebracht.

De procedure voor vaststelling ziet er als volgt uit:

1. Vaststellen ontwerp-BPW door dagelijks bestuur.
2. Ontwerp-BPW ter kennisname aan algemeen bestuur
3. Beheersplan ligt ten minste 6 weken ter inzage: door belanghebbenden kunnen zienswijzen worden ingebracht.
4. Opstellen inspraaknota
5. Vaststellen inspraaknota door dagelijks bestuur
6. Vaststellen BPW inclusief de inspraaknota door het algemeen bestuur.
7. Het BPW treedt na de bekendmaking in werking, inclusief eventuele overgangstermijn.

Het BPW wordt binnen 4 weken na de vaststelling, inclusief de inspraaknota ter kennisname gezonden aan gedeputeerde Staten van Utrecht en Zuid Holland.

Van het BPW wordt alleen het Statisch deel conform bovenstaande procedure vastgesteld. Het Dynamisch deel wordt jaarlijks integraal vastgesteld in de jaarlijkse begrotingsvoorbereiding.

2 Areaalbeschrijving

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van wat De Stichtse Rijnlanden beheert. In detail is in de legger waterkeringen beschreven wat bij het waterschap in beheer is.

2.2 Beheersgebied

Het beheersgebied van het waterschap ligt voor het grootste deel in de provincie Utrecht en voor een klein deel in de provincie Zuid-Holland. De zuidgrens van het gebied wordt gevormd door de Nederrijn en de Lek, die de scheiding vormen met het beheersgebied van het waterschap Rivierenland. De oostgrens is gelegen op de Utrechtse Heuvelrug en vormt de grens met het beheersgebied van waterschap Vallei & Eem. De westgrens bestaat uit de Vlist¹, de Enkele Wiericke en de Oude Rijn grenzend aan het beheersgebied van het hoogheemraadschap Rijnland. Aan de noordzijde grenst het plangebied aan het beheersgebied van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en vindt begrenzing plaats door De Meije, De Geer, Heinoomsvaart, de Groote Heicop en het Amsterdam-Rijnkanaal. Ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal volgt de noordgrens ruwweg de bebouwingsgrens van de stad Utrecht en de kernen Maartensdijk en Hollandsche Rading.

De totale oppervlakte van het beheersgebied bedraagt 83.417 ha. Het gebied telt ongeveer 750.000 inwoners in de gemeenten: Alphen aan de Rijn, Bodegraven, Breukelen, Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Lopik, Maarssen, Montfoort, Nieuwegein, Nieuwkoop, Oudewater, Reeuwijk, Rhenen, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vlist, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg en Zeist.

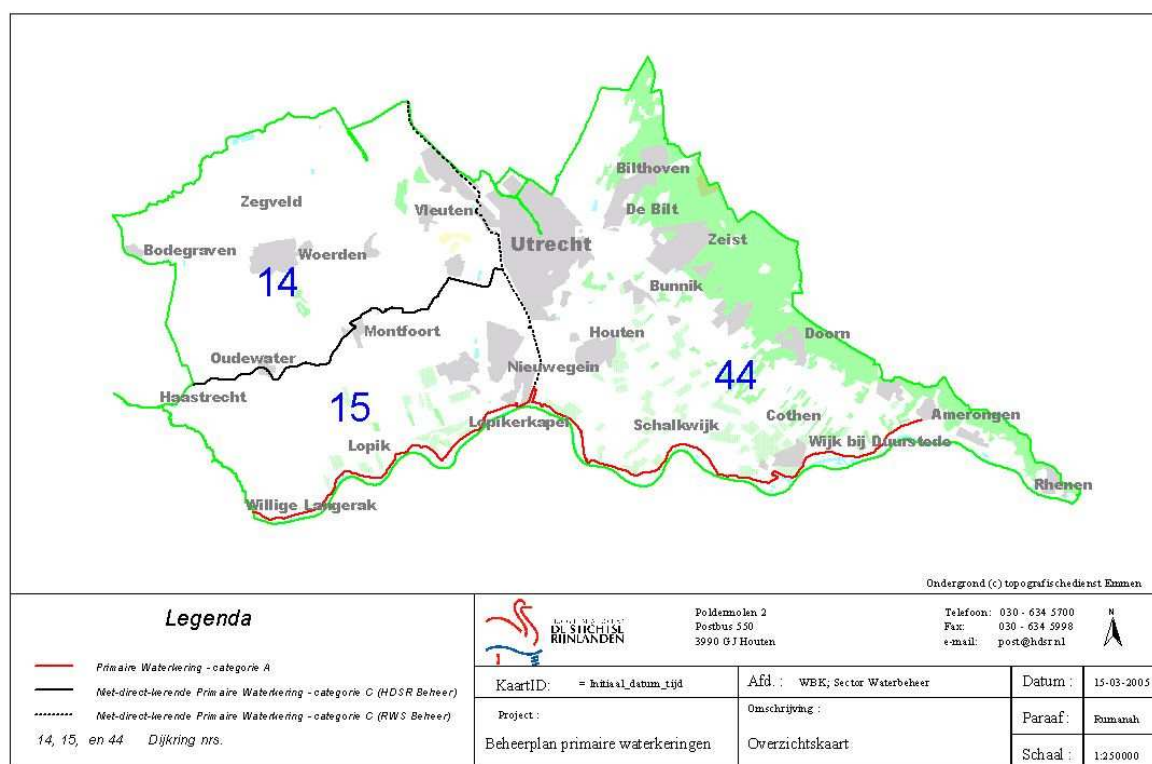
Figuur 2 Beheersgebied van het waterschap

¹ Deze vormt de grens met het Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard.

Het beheersgebied is verdeeld over drie dijkkringgebieden, waarvan het waterschap een gedeelte van de omringende waterkering beheert:

- 1 Dijkkringgebied 44 Kromme Rijn
Het waterschap beheert hiervan de waterkeringen aan de noordzijde van de Nederrijn en Lek. Dit is een categorie a waterkering.
- 2 Dijkkringgebied 15 Lopiker- en Krimpenerwaard
Het waterschap beheert hiervan de waterkeringen aan de noordzijde van de Lek. Dit is een categorie a waterkering.
- 3 Dijkkringgebied 14 Zuid-Holland
Het waterschap beheert hiervan de waterkeringen aan de zuidzijde van het dijkkringgebied, dit is de noordzijde van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel. Dit is een categorie c waterkering.

In totaal heeft De Stichtse Rijnlanden 55 km direct kerende primaire waterkeringen (categorie a) en 25 km niet-direct kerende primaire waterkeringen (categorie c) in beheer. Deze zijn weergegeven in Figuur 3 en in Bijlage 6. Rijkswaterstaat beheert de primaire waterkering langs de westzijde van het Amsterdam-Rijnkanaal.

Figuur 3 Beheergebied De Stichtse Rijnlanden, met dijkkringen

In de legger en het beheersregister² zijn meer gedetailleerde gegevens vastgelegd voor elk onderdeel. Bij elke waterkering is of zal worden aangegeven:

- wat de functie van het desbetreffende waterstaatswerk is;
- wie met het onderhoud is belast (onderhoudsplichtigen);
- wat het onderhoud omvat (onderhoudsverplichting);
- wat richting, vorm, afmeting en constructie is;
- hoe de opbouw van de ondergrond en dijklichaam is;
- wat de belastingen zijn.

Ook is of zal worden aangegeven de:

- niet waterkerende objecten (kabels en leidingen, verhardingen, gebouwen, dijkmeubilair, aanlegsteigers, beschoeiingen, enz.);
- waterkerende objecten (keer-, schut- en duikersluizen, gemalen, tunnels, coupures, dijkmuuren, keerwanden, kistdammen, kwelschermen, vloedschotten, 1^e en 2^e keermiddel);
- bekledingen (waterkerende doeleinden);
- dijkgraslanden en beplantingen.

In een latere versie van het BPW zal ook nog het gebruik worden vastgelegd (zie ook § 2.3):

- LNC (landschap, natuur en cultuurhistorie; flora, fauna, actuele natuurwaarden, potentiële betekenis);
- agrarisch gebruik (gebruiksvormen, invloed op waterkerende functie, pacht, kosten en baten, enz.);
- recreatief medegebruik;
- oppervlak en eigendom.

2.3 Gebruik en functietoekenning

De waterkering is aangelegd ter bescherming van het achterliggende land tegen overstroming. Maar naast deze waterkerende functie zijn er ook nog andere functies toegekend aan de waterkering of kan sprake zijn van medegebruik. Ook zijn er functies in de nabijheid van de waterkering die van invloed zijn op de functie waterkeren. In deze paragraaf worden de voornaamste overige functies genoemd, en wordt kort hun invloed op de functie waterkeren geschetst. Een en ander betekent dat afstemming nodig is tussen de verschillende toegekende functies. Indien relevant is een onderscheid aangebracht tussen eventuele hoge gronden en dijken.

Naast De Stichtse Rijnlanden spelen ook het rijk, de provincie en de gemeenten een belangrijke rol bij de functietoekenning en het inrichten van het gebied. In

Figuur 4 Huis op de dijk ter hoogte van Jaarsveld

² zie hoofdstuk 3.

het kader van integraal beheer, waar ook andere beheerders aan gehouden zijn, zal men in onderling overleg moeten streven naar een gebiedsgerichte aanpak.

Voorkomende functies zijn:

- agrarisch gebruik;
- natuur en landschap;
- recreatie;
- wonen en werken (bebouwing);
- transport (wegverkeer, verhardingen);
- cultuurhistorie;
- kabels en leidingen;
- scheepvaart.;
- aan- en afvoer van water, ijs en sediment.

Figuur 5 Bebouwing en beplanting nabij waterkering

In Bijlage 7 is een overzichtskaart opgenomen van de ligging van de gebieden met een ecologische (hoofd)structuur. Deze functie is direct van invloed op de wijze van het beheer van de grasmat van de dijken.

2.4 Zonering³

In de legger of de Keur zijn door De Stichtse Rijnlanden zones vastgelegd waarbinnen een onderhoudsplicht geldt en/of verbodsbepalingen gelden. Daarnaast stelt het waterschap vanuit het beleid op onderdelen (bijvoorbeeld bouwbeleid) ook aanvullende grenzen: waar mag onder welke voorwaarden wel of niet gebouwd worden. Een zelfde opmerking geldt ook voor ontgravingen of ophogingen in de nabijheid van de waterkering.

Bijlage 2 geeft een uitgebreide beschrijving van de door het waterschap gehanteerde zones.

2.5 Eigendomssituatie

De eigendomssituatie van waterkeringen is vrij divers, historisch gegroeid en soms in meer of mindere mate gerelateerd aan voorgenoemde functies. Een groot deel van het buitentalud van de waterkering is in eigendom van het waterschap. Een ander deel is in eigendom van derden waarvan weer een deel door anderen wordt gepacht.

Langs de rivierdijken en regionale waterkeringen komt het ook voor dat de ondergrond in eigendom is van de waterkeringbeheerder terwijl de op de waterkering gelegen weg in beheer is bij de wegbeheerder (b.v. gemeente of provincie). Het beleid over de eigendomssituatie staat in § 5.5.1.

In de huidige eigendomssituatie is het waterschap eigenaar van ruim 40% van de buitentalud: dijkkring 44: 43,32 % en dijkkring 15: 41,97 %. (peildatum januari 2005)

³ Er is een nieuwe Keur in voorbereiding waarin een andere zonering wordt gehanteerd (dd. april 2006).

3 Beleid, wet- en regelgeving

3.1 Wetgeving en extern beleid

Het waterschap draagt de publiekrechtelijke verantwoordelijkheid voor de zorg voor de waterkeringen in zijn beheersgebied. Deze verantwoordelijkheid heeft een wettelijke grondslag. Bij de uitoefening van zijn taak heeft het waterschap tevens te maken met andere regelgeving en met het beleid van andere overheden. Dit hoofdstuk gaat kort in op de voornaamste wetten, regels en beleidskaders die van belang zijn bij de zorg voor de waterkeringen.

3.2 Regelgeving waterkeringszorg

3.2.1 Waterstaatswet (1900)

De Waterstaatswet bevat algemene regels voor het waterstaatsbestuur en heeft de organisatie en de uitoefening van de waterstaatszorg in zijn geheel als onderwerp. Voor de waterkeringszorg zijn de bepalingen inzake het provinciale toezicht en het oppertoezicht van het Rijk op de waterkeringszorg in het bijzonder van belang.

3.2.2 Waterschapswet (1992)

De Waterschapswet geeft de provincie de bevoegdheid tot het opheffen en het instellen van waterschappen, tot het bepalen van hun gebied, taken, inrichting, samenstelling van bestuur en categorieën omslagplichtigen en tot de verdere reglementering van het waterschap. Waterschappen zijn functionele, democratische bestuursorganisaties die als hoofdtaak hebben het weren, beheersen en beheren van het water. De Waterschapswet geeft de provincies de bevoegdheid de zorg voor de waterkeringen op te dragen aan de waterschappen. Dat betekent dat de waterschappen de primaire publiekrechtelijke verantwoordelijkheid dragen voor de aanleg, het beheer en onderhoud van de waterkeringen in hun gebied.

3.2.3 Wet op de waterkering (1996, 2005)

De Wet op de waterkering heeft een tweeledig karakter. Allereerst geeft de wet de kaders voor de beveiliging tegen overstromingen van dijkkringgebieden door primaire waterkeringen en de wijze waarop deze bestuurlijk wordt gerealiseerd en in stand gehouden. De wet verschaft in belangrijke mate de wettelijke grondslag voor het realiseren en in stand houden van 'de veiligheid tegen overstromingen'. De wet geldt voor de dijkkringgebieden en de primaire waterkeringen die in de bijlage van de Wet op de waterkering zijn opgenomen.

In de tweede plaats verschaft de wet de bestuurlijk-juridische instrumenten voor een versnelde versterking van primaire waterkeringen om een eerste maal aan de vereiste veiligheid te voldoen. Voor dijkversterkingwerken die onder de Wet op de waterkering vallen geldt de normale wetgeving: de vergunningsstelsels, m.e.r.-plicht en Onteigeningswet zijn van toepassing. Evenwel voorziet de wet in een gecoördineerde besluitvorming en rechtsbescherming.

Tevens verplicht de Wet op de waterkering de beheerders van primaire waterkeringen om een vijfjaarlijkse toetsing uit te voeren. Voor de toetsing geldt een rapportageplicht.

3.2.4 De Verordening op de waterkeringen van West Nederland (2006)

De Verordening op de waterkeringen van West Nederland is gebaseerd op artikel 14 van de Wet op de waterkering. In de verordening krijgen de waterschappen een beheersopdracht waarin nader staat omschreven op welke wijze zij de zorg voor de waterkering dienen vorm te geven. Tevens wordt aangegeven dat de waterschappen bepaalde beheersinstrumenten, waaronder een beheersplan voor de waterkeringen, dienen vast te stellen, en worden nadere eisen gegeven waaraan deze instrumenten moeten voldoen.

Van een beheersplan voor primaire keringen wordt geëist dat het aangeeft wat de beheerder verricht om de bij hem in beheer zijnde primaire keringen zodanig te beheren dat deze voldoen aan de veiligheidsnorm.

3.3 Relevante overige regelgeving

3.3.1 Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (1992)

Deze bindende richtlijnen zijn ingegeven door het verontrustende feit dat in Europa steeds meer planten- en diersoorten worden bedreigd. De Vogelrichtlijn [EU, 1979] heeft tot doel alle in het wild levende vogelsoorten en daarvoor aangewezen gebieden te beschermen. De Habitatrichtlijn [EU, 1992] heeft tot doel het waarborgen van de biologische diversiteit door de instandhouding van de natuurlijke habitats van de wilde flora en fauna. Evenals de Vogelrichtlijn maakt de Habitatrichtlijn onderscheid in te beschermen soorten en gebieden.

In Artikel 6 dat voor beide richtlijnen geldt wordt aangegeven dat de kwaliteit van de betreffende gebieden niet mag verslechteren, en dat geen verstoringen mogen optreden. Plannen en projecten dienen hierop beoordeeld te worden. Indien er negatieve effecten zijn kan toch toestemming worden gegeven op grond van ontstentenis van alternatieve oplossingen of om dwingende redenen van openbaar belang. Er dienen dan wel compenserende maatregelen genomen te zijn.

3.3.2 Europese Kaderrichtlijn Water (2000)

Deze richtlijn schetst een kader waarmee beoogd wordt het oppervlaktewater en grondwater te beschermen, ten einde aquatische en terrestrische ecosystemen voor verdere achteruitgang te behoeden en de beschikbaarheid van voldoende oppervlaktewater en grondwater van voldoende kwaliteit voor duurzaam gebruik te waarborgen. De maatregelen die op grond van deze richtlijn zullen worden genomen kunnen van invloed zijn op de waterhuishouding, en daarmee op de waterstanden. Daarmee is deze richtlijn indirect van invloed op het beheer van de waterkeringen.

3.3.3 Algemene wet bestuursrecht (1992)

De Algemene wet bestuursrecht regelt het verkeer tussen burgers en bestuursorganen. Deze wet bevat onder andere: de procedure voor het totstandkomen van besluiten en bepalingen over bezwaar en beroep; bepalingen over subsidies, beleidsregels, bestuurlijke handhaving en mandaat en delegatie.

3.3.4 Wet op de ruimtelijke ordening (1992)

Het planologisch beleid van het Rijk, de provincies, de gemeenten, en de regio's vindt de wettelijke grondslag in de Wet op de ruimtelijke ordening (Wro). De wet bevat onder andere de bepalingen over de provinciale streekplannen, en de gemeentelijke structuur- en bestemmingsplannen.

3.3.5 Besluit op de ruimtelijke ordening (1985)

In het Besluit op de ruimtelijke ordening staan nadere bepalingen voor de uitvoering van de Wet op de ruimtelijke ordening. Het gaat daarbij onder meer om bepalingen die betrekking hebben op het streekplan en de gemeentelijke structuur- en bestemmingsplannen.

Een voor De Stichtse Rijnlanden belangrijk artikel is Artikel 10, waarin wordt bepaald dat gemeenten bij de voorbereiding van een structuur- of bestemmingsplan overleg dienen te voeren met de besturen van de bij het plan betrokken waterschappen, en waar nodig met andere betrokken overheden.

3.3.6 Provinciaal Streekplan Utrecht (2004)

Provinciale Staten van Utrecht hebben voor het gehele gebied van de provincie een streekplan vastgesteld. In het streekplan wordt in hoofdlijnen de toekomstige ontwikkeling van het betreffende gebied aangegeven. Onderdelen van het streekplan die een concrete beleidsbeslissing vormen behoren bij de uitwerking van gemeentelijke of regionale plannen in acht genomen te worden.

Figuur 6 Infrastructuur op waterkering

3.3.7 Gemeentelijk Structuurplan / Gemeentelijke Structuurvisie

De gemeenteraad kan voor het grondgebied van de gemeente een structuurplan vaststellen, waarin de toekomstige ontwikkeling van de gemeente wordt aangegeven. Eventueel kan in samenwerking met de raden van aangrenzende gemeenten een structuurplan worden opgesteld voor het gezamenlijke grondgebied.

Vergelijkbaar met een structuurplan is een structuurvisie. Inhoudelijk is er nauwelijks verschil; de structuurvisie is echter geen formele planfiguur uit de Wro (wet Ruimtelijke Ordening) en hoeft derhalve aan minder juridisch procedurele eisen te voldoen.

3.3.8 Gemeentelijk Bestemmingsplan

Voor het gebied van de gemeente dat buiten de bebouwde kom valt moet de gemeenteraad een bestemmingsplan opstellen, waarin de bestemmingen van de grond worden aangewezen, en eventueel voorschriften voor het gebruik van de grond en de opstallen worden gegeven. Voor de bebouwde kom, of delen daarvan, kan de gemeenteraad een dergelijk plan opstellen. Wat deze functietoewijzing betreft zijn de bestemmingsplannen bindend.

In een bestemmingsplan kan worden aangegeven dat gronden een waterstaatkundige functie hebben.

3.3.9 Flora- en fauna-wet (1998)

De bescherming van zowel inheemse (van nature in Nederland voorkomende) als uitheemse planten- en diersoorten wordt in één wet geregeld: de Flora- en faunawet. Deze wet biedt, uit het oogpunt van het natuurbehoud, bescherming aan in- en uitheemse planten- en diersoorten die in het wild leven. De bescherming van planten- en diersoorten krijgt op verschillende manieren gestalte. De reeds gebruikelijke verboden voor de inheemse soorten gelden ook in de Flora- en faunawet: zo is het verboden om beschermde planten te plukken en beschermde dieren te doden of te vangen.

3.3.10 Overige regelgeving

In de Waterschapswet, het Reglement van het waterschap en de Algemene wet bestuursrecht zijn diverse procedures vastgelegd waaraan De Stichtse Rijnlanden gebonden is. Deze procedures dienen het waterschap bij de uitoefening van zijn taak en bieden zowel handelingsmogelijkheden als -begrenzungen. Behalve met de al genoemde wetgeving heeft De Stichtse Rijnlanden rekening te houden met overige regelgeving, waarin eveneens handelingsmogelijkheden en –begrenzungen worden gegeven.

Zo is het waterschap bijvoorbeeld, ondanks zijn publieke taak, zelf ook gebonden vergunningen aan te vragen voor werken of activiteiten die zij wil uitvoeren. In dat kader zijn onder andere de Wet milieubeheer, Wet bodembescherming, Wet verontreiniging oppervlaktewater, de Natuurbeschermingswet, en Onteigeningswet van belang. Het kan echter ook gaan om provinciale verordeningen of gemeentelijk verordening. Een bekend voorbeeld van laatstgenoemde is de procedure voor het verkrijgen van een kapvergunning.

3.4 Extern beleidskader

3.4.1 Vierde Nota Waterhuishouding (1998)

Het waterhuishoudkundig beleid op hoofdlijnen is aangegeven in de Vierde Nota Waterhuishouding. De hoofddoelstelling is “het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het instandhouden en versterken van gezonde veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd.”

3.4.2 Waterbeleid 21e eeuw (1998)

Op verzoek van de staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat en van de voorzitter van de Unie van Waterschappen heeft de Commissie Waterbeheer 21e eeuw in augustus 2000 een advies uitgebracht over de waterstaatkundige toestand van Nederland met aanbevelingen voor het waterbeleid.

Eén van de aandachtspunten in het advies is dat ruimte voor water noodzakelijk is, en dat er geen ruimte meer aan het waterhuishoudkundig systeem moet worden onttrokken. Water moet een sturend principe worden in de ruimtelijke ordening. Ruimtelijke besluiten moeten beter worden getoetst op de gevolgen voor het watersysteem, en in beleidsplannen moeten concrete taakstellingen voor ruimte voor water worden opgenomen.

Met het kabinetsstandpunt “Anders omgaan met water; waterbeleid 21^e eeuw” heeft het kabinet zich in hoofdlijnen achter het advies van de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw gesteld. Het is nodig te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen zoals klimaatverandering en bodemdaling, in plaats van te reageren.

In het standpunt wordt onder meer verwoord dat voor de aanpak van wateroverlast en het handhaven van de veiligheid een goede combinatie van technische en ruimtelijke maatregelen noodzakelijk is. De ruimte die voor water beschikbaar is dient te worden vergroot. Ruimte die, naar huidig inzicht, op termijn nodig is voor de bescherming tegen overstromingen en wateroverlast, moet nu al voor dit doel worden gereserveerd. Het kabinet gaat uit van de klimaatscenario's van het IPCC⁴ en de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw, en kijkt ca 100 jaar vooruit. Daarnaast dienen ruimtelijke besluiten onder andere getoetst te worden op de effecten op veiligheid en wateroverlast, en dient deze toetsing bij de integrale afweging te worden betrokken.

Het Rijk, de provincies, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van waterschappen hebben in februari 2001 een startovereenkomst getekend met daarin een aantal gemeenschappelijke uitgangspunten voor het waterbeleid. In de overeenkomst wordt eveneens aangegeven op welke wijze het waterbeleid zal worden vormgegeven. Zo wordt onder meer aangegeven dat de uitgangspunten zullen worden toegepast in ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en bestemmingsplannen, en dat ruimtelijke plannen zullen worden getoetst op alle van belang zijnde waterhuishoudkundige aspecten (hierbij kan gedacht worden aan de Watertoets).

3.4.3 Nationaal bestuursakkoord water (2003)

Medio 2003 is het Nationaal bestuursakkoord water vastgesteld. Hierin wordt ingegaan op het feit dat als gevolg van klimaatverandering, zeespiegelstijging, bodemdaling en verstedelijking er een wateropgave benodigd is om in 2015 het watersysteem op orde te houden voor de toekomst (2050). Er worden taakstellende afspraken gemaakt over veiligheid en wateroverlast.

- Er worden procesafspraken gemaakt over het omgaan met watertekorten, verdroging, verzilting, water(bodem)kwaliteit en ecologie.
- Tenslotte worden afspraken gemaakt hoe om te gaan met de Watertoets, de waterparagraaf in ruimtelijke plannen en besluiten en de inzet van gemeentelijke waterplannen.

3.4.4 Wet beheer Rijkswaterstaatswerken (1996)

De Wet beheer rijkswaterstaatswerken (WBR) is van toepassing op alle waterstaatswerken. Rivieren worden begrensd door de buitenteenlijn van de aangrenzende waterkering. De wet regelt het gebruik van waterstaatswerken, ter bescherming van het gebruik ervan en verbonden belangen.

Met de inwerkingtreding van de Beleidslijn Ruimte voor de rivier (1996) worden aanvragen van WBR-vergunningen getoetst aan deze beleidslijn. Doel van de beleidslijn is het creëren van meer ruimte

⁴ Intergovernmental Panel on Climate Change

voor rivieren, de duurzame bescherming van mens en dier tegen hoogwater en de beperking van de materiële schade.

3.5 Eigen beleid

Het eigen beleid van De Stichtse Rijnlanden over het beheer van de primaire waterkeringen is verwoord in het hoofdstuk 5 “Beleidsdoelen”. De volgende beleidsdocumenten van De Stichtse Rijnlanden zijn als basis gehanteerd voor het definiëren van de beleidsdoelen:

- Beleidsplan waterkeringen (gedeelte voor de primaire waterkeringen komt te vervallen na vaststelling van het BPW)
- Beweidingsnota (komt te vervallen na vaststelling van het BPW)
- Nadere uitwerking Handhavingsbeleid 1999, vastgesteld 8 juli 2002

4 Uitwerking van het beheer

4.1 Organisatie

De ambtelijke organisatie van het waterschap is weergegeven in Bijlage 3.

De organisatie is sectoraal opgebouwd en bestaat uit 4 sectoren. De sector Waterbeheer is belast met de volledige integrale zorg voor de waterkeringen, dit met uitzondering van waterschapsbrede taken als communicatie, financiën en ruimtelijke ordening. Hiertoe is ze opgebouwd uit de volgende afdelingen:

- Waterkering en ondersteuning: beleidsvorming, planmatige uitvoering, informatiebeheer (waaronder monitoring en inspectie) en de algehele advisering over waterkeringen, zowel intern als extern.
- Vergunningverlening en handhaving: verwerken van vergunningsaanvragen en het uitoefenen van de handhaving van de Keur.
- Regio's Oost en West: de uitvoering van het onderhoud, controle en dagelijks toezicht.
- Projecten: nieuwbouw en aanpassingen

4.2 Het Beleids- en BeheerProces

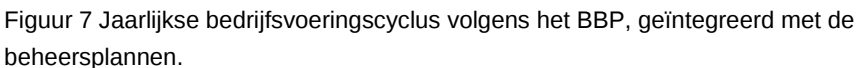
Het waterschap hanteert de besturings- en managementfilosofie volgens het Beleids- en Beheerproces. Samengevat houdt deze in dat het inspelen op vragen van strategische aard en de vertaling daarvan in concreet beleid door het algemeen bestuur plaatsvindt. Een heldere explicitering van het beleid door het algemeen bestuur geeft het dagelijkse bestuur en management duidelijkheid over hoe zij het beleid moeten uitvoeren.

Het in te zetten beleids- en beheersinstrumentarium is weergegeven in Figuur 7. Het schema laat de jaarlijkse cyclus zien van Planning – Budgettering – Uitvoering - Evaluatie. De beheersplannen in het algemeen en hier het BPW in het bijzonder doorlopen niet volledig een jaarlijkse cyclus. Alleen het dynamisch gedeelte van het BPW wordt jaarlijks vastgesteld.

De relatie werk/afdelings/sectorplannen met het BPW

De afdelingen leveren in het kader van de voorjaarsnota de meerjarenraming in. De waterschapsbrede meerjarenraming wordt vervolgens eerst door het algemeen bestuur vastgesteld, waarna de afdelingen werkplannen opstellen conform de begroting van het komende jaar.

Het Dynamisch deel van het BPW wordt jaarlijks bij- en opgesteld. Dit Dynamisch deel vormt de jaarlijkse bijdrage van de sector Waterbeheer aan de begroting voor de primaire waterkeringen.

Vanuit de gedachte dat de realisatie van een doordacht en gedragen BPW een goede eerste stap is, maar dat daadwerkelijk gebruik van het beheersplan binnen de organisatie bepalend is voor het succes, is reeds in de fase van het opstellen aandacht besteed aan het gebruik van het beheersplan.

De procesbeschrijvingen en de wijze waarop ze zijn opgesteld zijn opgenomen in het rapport “Beschrijving processen rond het Beheersplan Waterkeringen”, 2005. Samenvattingen van de volgende procesbeschrijvingen zijn in bijlage 5 opgenomen:

-
- HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

- Monitoring en Inspectie
- Communicatie
- Controle en handhaving, inclusief schouw

4.4 Het bedrijfsproces

De hiervoor in § 4.3 beschreven processen vormen tezamen de zorg voor de waterkeringen. In deze paragraaf worden deze processen op hoofdlijnen samengevoegd.

Jaarlijks worden inspecties en schouw uitgevoerd. Voor primaire waterkeringen geldt daarbovenop de vijfjaarlijkse toetsing. De afdeling Waterkering en ondersteuning is met name belast met gerichte inspecties van bijvoorbeeld kunstwerken en bekledingen. Medewerkers van de Regio's Oost en West van de sector Waterbeheer zijn te beschouwen als de dagelijkse ogen en oren van het waterschap. De afdeling Vergunningverlening en handhaving zorgt voor toezicht op activiteiten van derden. Zij zorgen onder andere voor vergunning- en ontheffingsverlening en de handhaving. De vijfjaarlijkse toetsing van primaire waterkeringen wordt uitgevoerd door de afdeling Waterkering en ondersteuning

Door het uitvoeren van inspecties, schouw, toezicht op derden, monsterring, toetsing en doorlichting is er inzage in de actuele toestand van het areaal. De resultaten worden verwerkt in het beheersregister. Vervolgens wordt een vergelijking/evaluatie uitgevoerd tussen de actuele en de gewenste/vereiste toestand.

De gewenste/vereiste toestand volgt uit het legger van het waterschap. Vanuit landelijk en regionale beleid wordt het beleid van het waterschap geformuleerd. Hierbij spelen ook de vigerende wet- en regelgeving een rol en de daarvan afgeleide normen en richtlijnen. Dit beleid wordt concreet vertaald naar doelstellingen voor het beheer, zogenaamde beleidsdoelen. Bij deze beleidsdoelen horen toetsbare en te monitoren kenmerken, zodat op praktische vragen in het beheer antwoord kan worden gegeven (kruinbreedte, taludhelling, bijzondere constructies, beweiding, plaats bomen, enz.). Deze kenmerken vormen de toetsingskaders bij inspecties, monitoring, de vijfjaarlijkse toetsing, toezicht op activiteiten van derden, handhaving en vergunning-/ontheffingverlening.

Niet aangegeven in het schema is het proces dat ook jaarlijks plaatsvindt: het ontwikkelen en/of herzien van beleid vanwege gesignaleerde problemen. Uit de evaluatie van projecten, uit de verantwoording over het afgelopen jaar, uit de vijfjaarlijkse toetsing of uit trends in inspectieresultaten kan blijken dat het huidige beleid niet (volledig) voldoet. Dit kan reden zijn om dit beleid bij te stellen of nieuw beleid te ontwikkelen. Door het (her)formuleren van beleid zal ook een bijstelling of toevoeging plaatsvinden van de te monitoren kenmerken. Deze nieuwe of herziene te monitoren kenmerken zullen na vaststelling van het beleid gebruikt worden bij toekomstige inspecties, monitoring, toetsing, handhaving en ontheffingverlening.

Ontwikkeling van beleid vindt plaats door de afdeling Waterkering en ondersteuning. Het beleid wordt door de seniormedewerker waterkeringen, via het afdelingshoofd en het sectorhoofd aan het dagelijks bestuur voorgesteld. Vervolgens kan inspraak plaatsvinden, waarna het wordt vastgesteld door het algemeen bestuur.

Afhankelijk van de inspectie- en/of toetsresultaten wordt bepaald welke maatregelen nodig zijn. Wanneer blijkt dat onderhoud, aanleg of verbetering nodig is, wordt hiervoor een plan (van aanpak) opgesteld bij de afdeling Waterkering en ondersteuning. Dit plan wordt samen met de hoofdstukken 7

en 8 in het Dynamisch Deel van dit BPW opgenomen in de meerjarenraming van het waterschap. Voor grote projecten wordt tevens een inspraakfase doorlopen. De afdeling zorgt ook voor de kredietaanvraag (mei jaar x-1), die nodig is voor dergelijke kapitaalswerken⁵. Bij goedkeuring wordt de maatregel opgenomen in de begroting (november jaar x-1). De afdeling Projecten van de sector Waterbeheer draagt zorg voor uitwerking van de plannen tot een bestek en voor aanbesteding en begeleiding van de uitvoering in jaar x of later.

Wanneer uit de inspectieresultaten blijkt dat het om meer routinematige werkzaamheden⁶ gaat, dan worden deze werkzaamheden direct meegenomen door de Regio's Oost en West van de sector Waterbeheer. Zij zorgen in zulke gevallen zelf voor besteksvoorbereiding of opname in lopende bestekken. Deze werkzaamheden worden dan betaald uit de jaarlijkse waterschapsbegroting. Op basis van ervaringsinzichten wordt de financiële omvang van de gewone dienst bepaald.

Na uitvoering vindt verantwoording plaats op output en de daarvoor gedane uitgaven. Kapitaalswerken worden geëvalueerd door de projectleiders. Ook de routinematige werkzaamheden worden in evaluatienota's verantwoord. Dit jaarverslag gaat naar het dagelijks bestuur, het algemeen bestuur en externe belangstellenden. Eens in de vijf jaar vindt evaluatie van de outcome plaats. Voor de primaire waterkeringen betekent dit dat de vijfjaarlijkse toetsing op veiligheid wordt uitgevoerd.

De evaluatie kan aanleiding zijn om het beleid te handhaven, het beleid aan te passen of om nieuw beleid te formuleren. Op dat moment is de cyclus beleidsontwikkeling, -voorbereiding, -uitvoering en -evaluatie eenmaal volledig doorlopen.

4.5 Beheerinstrumenten

Een waterschap heeft verschillende instrumenten ter beschikking om invulling te geven aan zijn taak. De instrumenten vinden hun basis vrijwel allemaal in de wet. De instrumenten geven onder meer het kader aan waarbinnen het waterschap zijn taak dient te vervullen. Door de inzetbare instrumenten maximaal te benutten is het voor een waterschap mogelijk zijn beheerstaken op een heldere, systematische, zorgvuldige en eenduidige wijze uit te voeren. Hieronder worden de voornaamste instrumenten besproken.

Reglement

Het Reglement Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Staatsblad 1994/867) is vastgesteld door de minister van verkeer en waterstaat en is opgesteld overeenkomstig de voorschriften van de Waterschapswet. Het geeft aan welk gebied het waterschap beheert, welke taken De Stichtse Rijnlanden heeft en welke onderhoudsverplichtingen van toepassing zijn. Daarnaast zijn randvoorwaarden gesteld voor de samenstelling en inrichting van het bestuur als ook de

⁵ Bij veel en/of omvangrijke kapitaalswerken is naast raming van de kosten ook inzage nodig in de beoogde maatschappelijke effecten. In de huidige werkwijze vindt de kredietaanvraag altijd plaats voor elk project afzonderlijk. In de toekomst kunnen prioriteitsscenario's worden opgesteld voor het uit te voeren pakket aan maatregelen. De kredietaanvraag zou ook kunnen plaatsvinden voor een pakket aan maatregelen. Dan kan bij de kredietaanvraag worden bekeken welke bijdrage elk pakket aan maatregelen heeft aan de beleidsdoelen; m.a.w. welk maatregelenpakket het meest effectief en efficiënt is.

⁶ Hierbij kan gedacht worden aan bijwerken bestortingen, vervangen planken en dergelijke.

bevoegdheden en verplichtingen van het bestuur. Tenslotte zijn vastgelegd de uitgangspunten voor kostentoedeling over de belangencategorieën en de wijze waarop de provincie het toezicht uitvoert.

Keur³

De Keur (1997) bevat gebods- en verbodsbepalingen voor de ingelanden van het waterschap. In de toelichting bij de keur, maar ook in beleidsnota's geeft het waterschap aan hoe zij omgaat met deze bepalingen en hoe zij zorgt voor naleving. Het geeft aan wat wel en niet mag ten behoeve van het waterstaatkundig beheer van waterstaatswerken.

Legger⁷

De legger (2003) is verplicht krachtens zowel de Waterschapswet als de Wet op de waterkering en is onlosmakelijk verbonden met de Keur. Een legger is een openbaar register van de beheerder, waarin de gewenste en/of vereiste toestand van het beheerde staat weergegeven. Feitelijk geeft de legger de norm weer waaraan een waterkering dient te voldoen.

Voor de functie waterkeren geeft de legger tenminste aan welke eisen qua vorm, afmeting en constructie een waterkering moet voldoen. Een legger omvat tevens lengteprofielen, dwarsprofielen, afmetingen, een omschrijving van elk dijkvak of kunstwerk. Verder bevat de legger een aantal gegevens die nodig zijn voor de handhaving van de Keur (b.v. Keurbegrenzings van de waterkeringen, de aanwezigheid van eventuele vooroevers, de onderhoudsplichtige).

De legger doorloopt een openbare vaststellingsprocedure. De voornaamste reden van deze openbaarheid is dat het van belang is dat iedereen de grenzen van (de verschillende zones van) de waterkering, en de grens van de Keur kent. Dit, aangezien de ligging van de waterkering beperkingen in de gebruiksmogelijkheden met zich mee brengt.

Beheerregister

Een beschrijving van het beheerregister staat in § 4.8 Informatiebeheer.

Toetsing en rapportage

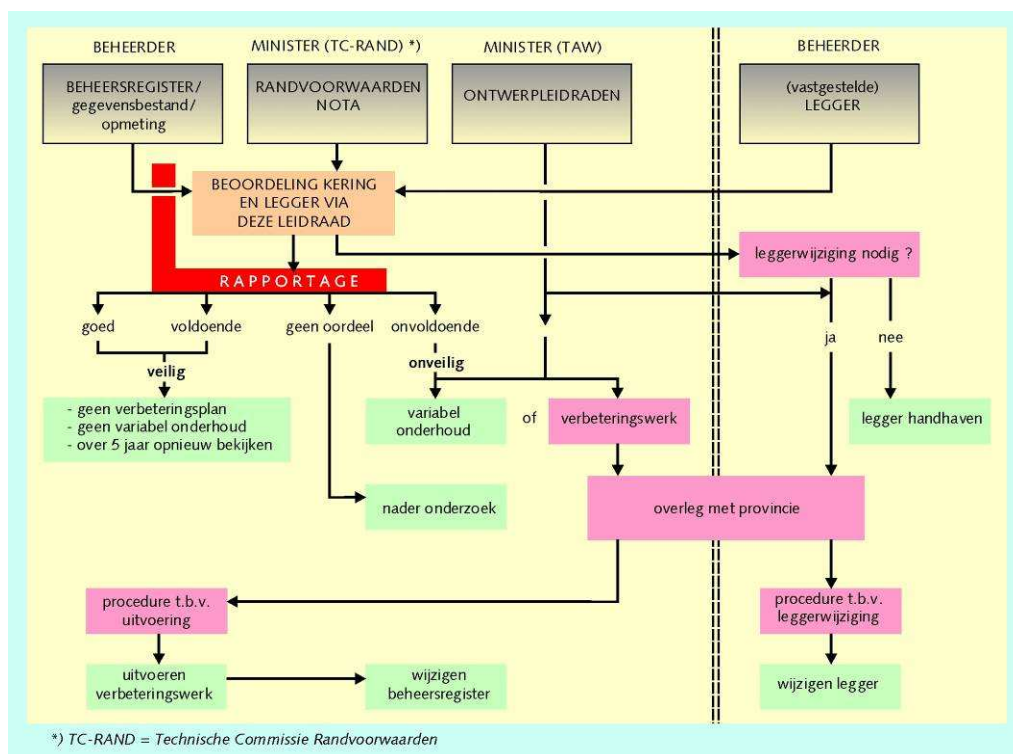
Voor primaire waterkeringen is elk waterschap krachtens de Wet op de waterkering verplicht om vijfjaarlijks een toetsing op veiligheid uit te voeren. De resultaten van deze toetsing worden gerapporteerd aan gedeputeerde staten, inclusief een plan van de waterkeringbeheerder voor aanleg of wijziging van de primaire waterkering (indien de resultaten van de toetsing daar aanleiding toe geven). De resultaten van de uitgevoerde toetsing dienen als basis voor het dynamisch deel van het BPW.

Er bestaat een relatie tussen de verschillende hierboven beschreven documenten. De legger is daarbij voorwaardenscheppend voor de eisen waaraan de waterkering dient te voldoen.

Het beheerregister geeft de huidige staat van de waterkering weer. De toetsing, die elke vijf jaar uitgevoerd dient te worden, confronteert de legger met de dan vigerende hydraulische randvoorwaarden en de legger met het beheerregister. Door de resultaten van de toetsing naast de legger te leggen kunnen eventuele knelpunten in de staat van de waterkering worden gesignaleerd.

⁷ De legger voor de categorie c keringen wordt in 2006 vastgesteld.

Hierover wordt een toetsingsrapport opgesteld. Dit toetsingsrapport kán (het is niet verplicht) gegevens aanleveren aan het op te stellen beheersplan of calamiteitenplan.

Figuur 8 Relatie legger-beheersregister-toetsing⁸

Beheersplan

De beheerder is verplicht een beheersplan vast te stellen waarin is aangegeven wat een beheerder ter invulling van zijn taak verricht.

Calamiteitenplan (2004)

Het calamiteitenplan, inclusief het calamiteitenbestrijdingsplan hoog buitenwater, maakt deel uit van het calamiteitenzorgsysteem van De Stichtse Rijnlanden. Het calamiteitenplan is voor de primaire waterkeringen verplicht gesteld in de Wet op de waterkering. Het geeft aan hoe moet worden opgetreden bij (dreigend gevaar voor) doorbraak of overstroming. Het is te karakteriseren als een organisatie-, waarschuwings- en afsprakenoverzicht.

In het calamiteitenplan kunnen regionale waterkeringen een rol spelen in het schadeverloop. Enerzijds wordt het inundatiegebied beperkt, anderzijds kan hierdoor de polder sneller vollopen (minder evacuatiетijd) en een grotere inundatiediepte veroorzaken. De waterkeringbeheerder kan dit verloop beïnvloeden door de regionale waterkering te verdedigen of juist door te steken.

Hierin kan inzicht worden verkregen door verschillende inundatiescenario's door te rekenen.

⁸ Dit schema is afkomstig uit de VTV: Voorschrift Toetsen op Veiligheid voor de tweede toetsronde 2001 – 2006. De genoemde TAW is opgeheven door de minister. De vervanger van de TAW is het ENW (ExpertiseNetwerk Waterkeringen)

Onderdeel van het calamiteitenplan is het dijkbewakingsplan. Het plan geeft aan wanneer en op welke wijze dijkbewaking moet worden uitgevoerd ten tijde van dringend of dreigend gevaar voor doorbraak of overstrooming. Afhankelijk van de hoogte van de waterstanden vindt alarmering plaats. Het is een plan met een preventief karakter met een organisatie-, een waarschuwings- en afsprakenoverzicht.

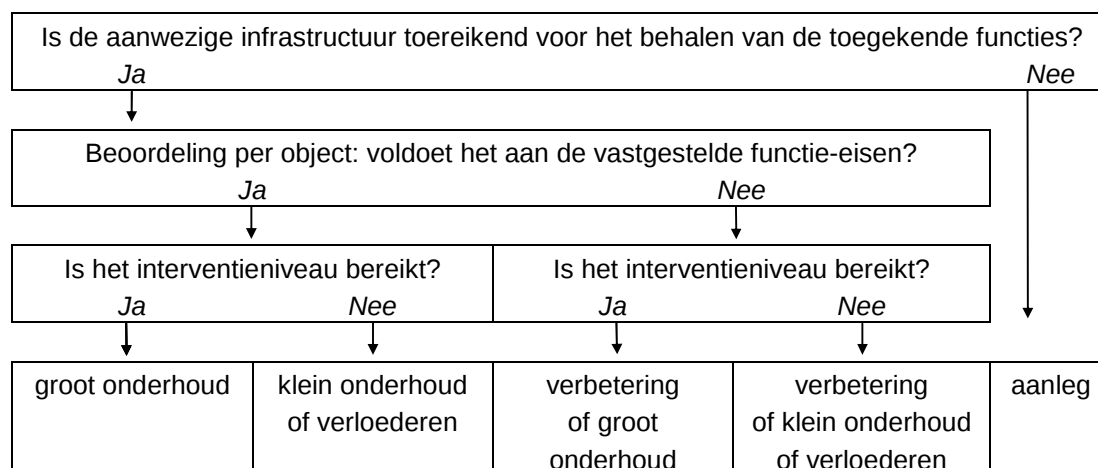
Ander onderdeel is het calamiteitenbestrijdingsplan hoogbuitenwater. Het is een maatregelenplan dat een gedetailleerde beschrijving bevat over de wijze van optreden door het waterschap ter beheersing en vermindering van de gevolgen van calamiteiten.

De waterkeringbeheerder is conform artikel 16 van de Wet op de waterkering verplicht tot het houden van oefeningen waarbij de inzetbaarheid van mensen en materieel in geval van een calamiteit wordt beproefd.

4.6 Beheersfilosofie

Voor het beheerde gebied zijn, in overeenstemming met en aansluitend op de werkwijze van het waterschap beleidsdoelen geformuleerd op basis van vastgesteld beleid, wet- en regelgeving. Hiervan worden normen en richtlijnen voor het beheer van waterkeringen afgeleid.

Door vergelijking van de bestaande situatie met de gewenste/vereiste situatie wordt bepaald of en zo ja welke aanleg- of verbetermaatregelen nodig zijn. Indien de waterkering en de daarin en daarop aanwezige elementen voldoen aan de beleidsdoelen (qua inrichting, materialen, enz.), is het van belang de waterkering op een zo efficiënt mogelijke wijze op een aanvaardbaar kwaliteitsniveau in stand te houden. Door het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen kan het object blijven voldoen aan de beleidseisen. Dit is schematisch weergegeven in Figuur 9.

Figuur 9 Beslisboom voor het bepalen van onderhoud

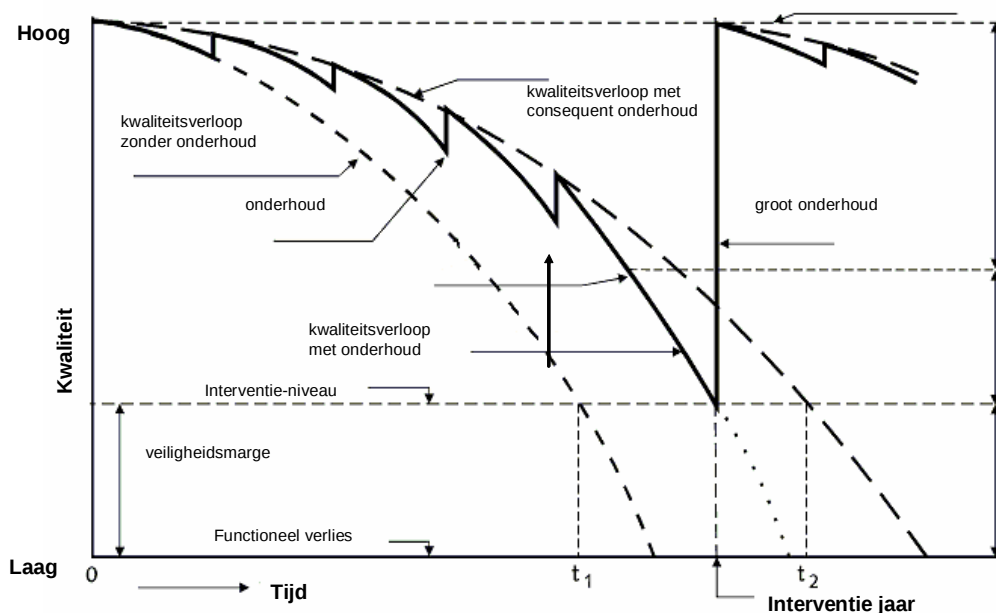
Onderhoud wordt uitgevoerd indien een vooraf bepaald interventieniveau is bereikt. Het interventieniveau is de waarde van een of meerdere inspectieparameters (conditieparameters), waarbij het uitvoeren van onderhoud bedrijfseconomisch gezien optimaal is. Optimaal houdt in dat rekening is gehouden met de onderhoudskosten en met de gevolgen voor de maatschappij (het risico op functieverlies). De informatie over het al dan niet bereikt zijn van het interventieniveau komt uit de Toetsing op Veiligheid (inclusief beheerdersoordeel) en uitgevoerde inspecties.

De gekozen veiligheidsmarge tussen het interventieniveau en het functieverlies kan per object verschillen. Dit is afhankelijk van de directe en maatschappelijke gevolgschade, de snelheid waarmee kwaliteitsvermindering optreedt na overschrijding van het interventieniveau en de mobilisatietijd die nodig is om tot variabel onderhoud over te gaan. In Figuur 10 is het onderhoudsproces weergegeven. Getoond is de kwaliteitsontwikkeling van een object, uitgaande van de situatie dat het object eerst is aangelegd of verbeterd, zodat het voldoet aan alle functie-eisen.

Onderhouds- en inspectiestrategie

Voor elke waterkering wordt gebruik gemaakt van bewust gekozen onderhouds- en inspectiestrategieën. Voor elk type waterkering en voor elk object daarin kunnen specifieke inspectieritmen en inspectiewijzen van toepassing zijn. Het meest sprekende voorbeeld is het onderscheid tussen schouw, toezicht op activiteiten van derden (in relatie tot waterkeringen), inspecties, monitoring en vijfjaarlijkse toetsing.

Door deze onderhouds- en inspectiestrategieën kan De Stichtse Rijnlanden zijn taak op het gebied van waterkeren op een systematische manier vervullen; beheersbaar beheer. Hierdoor wordt continu gewerkt aan een optimalisatie in het te voeren beheer. De beschreven strategieën zijn enerzijds ontstaan op basis van ervaringen en anderzijds op basis van (vernieuwde) wet- en regelgeving en voortschrijdend inzicht.

Figuur 10 Onderhoud aan en kwaliteit van een object

4.7 Procedures en communicatie

Bij de uitvoering van onze taken is goede communicatie essentieel. Bij communicatie onderscheiden we externe communicatie en interne communicatie. Onder externe communicatie valt bijvoorbeeld de afstemming met de aangrenzende waterschappen binnen een dijkkringgebied. Maar ook de communicatie met regionale directies van Rijkswaterstaat, provincies, gemeenten, drinkwaterbedrijven, recreatieschappen en diverse belangenorganisaties op het gebied van natuur, milieu en landbouw.

Goede interne communicatie is een voorwaarde voor goede externe communicatie. Duidelijke afspraken en goede communicatie langs de lijn (top down en bottom up) is de basis voor goede interne communicatie..

In de Waterschapswet, in het Reglement, de Algemene wet bestuursrecht en andere wet- en regelgeving zijn vele *procedures* vastgelegd voor een waterschap. Deze procedures dienen De Stichtse Rijnlanden bij het uitoefenen van zijn taak en bieden zowel handelingsmogelijkheden als begrenzingsen. Voorbeeld hiervan is de wijze waarop het bestuur van De Stichtse Rijnlanden is samengesteld, wordt gekozen en wordt aangesteld.

Een zeer fundamentele procedure is die van de inspraakmogelijkheden van ingelanden op besluiten van De Stichtse Rijnlanden, waardoor het bestuur zijn taak samen met de ingelanden uitvoert. Daarnaast is het waterschap, ondanks zijn algemene taak, zelf ook gebonden om vergunningen aan te vragen voor werken/activiteiten die zij wil uitvoeren.

4.8 Informatiebeheer

Het beheerregister heeft een centrale rol in het (informatie)beheer. Het beheerregister bevat de feitelijke toestand van het beheerde areaal, welke nodig is voor de beoordeling van het waterkerend

vermogen en voor het uitvoeren van het beheer. Het (digitale) beheerregister bevat een breed scala aan informatie, bijv.: resultaten van de 5-jaarlijkse toetsing op veiligheid, overzicht van eigenaren, laatste revisietekeningen, ligging kabels en leidingen, aanwezige vegetatie en bomen, toegepast beheertype, leggerprofielen, etc.

Het beheerregister is digitaal ontsloten en benaderbaar via het netwerk van het waterschap. Resultaten van de inspecties (waaronder informatie uit de inwinning met behulp van laseraltimetrie) worden direct in het beheerregister opgeslagen.

Voor betrokkenen bij het beheer dient een aantal aspecten helder vastgelegd te zijn:

- beschrijving van informatieproces: welke informatiestromen zijn er, wie actualiseert, wie autoriseert, wie heeft inzage, enz.;
- verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden over de organisatie-onderdelen;
- productie en beheer onderliggende informatie:
 - beleidsplannen en nota's;
 - informatiesystemen

4.9 Vergunningverlening en –handhaving

Vergunningverlening

In de Keur van De Stichtse Rijnlanden staan de voor de kernzone, de beschermingszone en de buitenbeschermingszone geldende gebodsbepalingen en verbodsbepalingen beschreven. Het bestuursorgaan kan van deze bepalingen een ontheffing verlenen. Hoofdstuk 5 van het BPW gaat nader in op het interne beleidskader dat De Stichtse Rijnlanden hanteert bij de beoordeling van een aanvraag tot ontheffing van de bepalingen van de Keur.

Opgemerkt wordt dat bij deze beoordeling eveneens het algemeen beleid zoals omschreven in dit BPW en eventuele nieuwe inzichten worden betrokken.

Handhaving

Uit zowel de wet als de rechtspraak valt af te leiden dat het waterschap onder andere tot taak heeft zorg te dragen voor de bestuursrechtelijke handhaving van waterstaats- en milieuwetgeving (oppervlaktewaterkwaliteit) en aanverwante regelingen over onderwerpen waarvoor hij als bevoegd gezag is aangewezen. In deze dus de zorg voor primaire waterkeringen.

Voor de handhavingstaak heeft het waterschap een aantal bevoegdheden. De bestuursrechtelijke handhaving geschiedt door middel van communicatie, controle en sancties. De opzet van de bestuursrechtelijke handhaving van het waterschap is zodanig dat daarvan een preventieve werking uitgaat. Het waterschap hanteert bij de uitoefening van zijn handhavingsbevoegdheden als uitgangspunt een twee-stappenplan: alvorens het waterschap overgaat tot sanctie-oplegging, wordt de overtreder gewaarschuwd door middel van een bestuurlijke waarschuwing. Onder omstandigheden kan de bestuurlijke waarschuwing achterwege worden gelaten.

Het belangrijkste handhavingsinstrument is het toezicht. Onder toezicht wordt verstaan het controleren of en in hoeverre de wettelijke bepalingen worden nageleefd. Uitgangspunt hierbij is altijd

gedragsverandering bij de overtreder te bewerkstelligen door overtuiging. Pas als dit niet lukt, worden andere middelen ingezet.

Het handhavingsbeleid is uitvoerig beschreven in de nota 'Algemeen handhavingsbeleid milieu- en waterstaatswetgeving', De Stichtse Rijnlanden (1999) en in de nota 'Nadere uitwerking Handhavingsbeleid 1999, De Stichtse Rijnlanden (2002).

5 Beleidsdoelen

5.1 Inleiding

Beleidsdoelen beschrijven de toestand van een waterkering die volgens het vigerende beleid (zie hoofdstuk 3) en gebaseerd op de visie van De Stichtse Rijnlanden gewenst en realiseerbaar is. Een beleidsdoel geeft een beschrijving van een situatie zoals die bereikt dient te zijn over 10 jaar. Waar nodig en mogelijk is een integrale afweging en afstemming uitgevoerd tussen de verschillende (gebruiks)functies.

De beleidsdoelen zijn uitgewerkt in concrete te monitoren kenmerken (van het beheer) van de waterkering. Door deze kenmerken te vergelijken met de werkelijke situatie blijkt in hoeverre de beleidsdoelen gerealiseerd zijn. In hoofdstuk 6 in het Dynamisch Deel van het BPW wordt dit weergegeven in de beleidsdoelevaluatie. In § 4.6 wordt ingegaan op de wijze hoe het waterschap reageert op de resultaten van de beleidsdoel-evaluatie.

Dit hoofdstuk is als volgt opgedeeld:

- In § 5.2 staat de strategische visie verwoord.
- In § 5.3 staan de beleidsdoelen gericht op het waarborgen van de veiligheid.
- In § 5.4 staan de beleidsdoelen gericht op het reguleren van medegebruik.
- In § 5.5 staan de beleidsdoelen voor aanpalend beleid.

5.2 Strategische visie voor de waterkeringen

Het eigen beleid van de beheerder voor het waterkeringsbeheer geeft invulling aan de vrijheid die de waterbeheerder binnen het kader van wetten, verordeningen, leggers en richtlijnen heeft. Ten grondslag aan deze beleidsinvulling ligt de strategische visie van De Stichtse Rijnlanden. Het waterschap heeft als beheerder van de waterkeringen de primaire taak om (conform wettelijke normen) overstroming van het achterland te voorkomen. Veiligheid is daarmee een belangrijk thema in het beleid van het waterschap.

Strategische visie voor de waterkeringen

"Het beleid van het waterschap is gericht op het duurzaam instandhouden van het waterkerend vermogen van de waterkeringen. Rekening houdend met de primaire doelstelling is het beheer en onderhoud van de waterkeringen zoveel mogelijk duurzaam en milieuvriendelijk van karakter.

Het waterschap staat ervoor open om in samenwerking met andere overheden en belangengroepen invulling te geven aan een meervoudig gebruik van de waterkeringen. Dit voor zover dat binnen de taakuitoefening van het waterschap past. Dat wil zeggen: voor zover het niet strijdig is met de uitgangspunten voor wat betreft de veiligheid en voor zover de kosten daarvan in redelijke verhouding staan tot de kosten van uitvoering van de kerntaken.

Door middel van open communicatie kan op deze wijze in gezamenlijkheid meerwaarde worden gegeven aan de taakuitoefening van elk van de partijen resulterend in een meerwaarde voor het beheerde gebied."

In deze open en actieve houding naar de omgeving past ook een actieve rol in de totstandkoming van beleid van anderen dat van invloed is op de beheerstaak (van “volgend” naar “meesturend”). Daarbij gaat het onder meer om water als een ordenend principe voor de ruimtelijke ordening, beheer en beleid van anderen over waterkeringen en watersystemen, etc.

De Stichtse Rijnlanden anticipeert waar mogelijk op de ontwikkelingen in de waterhuishoudkundige condities en in de kennis en de techniek. Om de beoogde veiligheid te bereiken zal het waterschap niet alleen de waterkeringen, inclusief oevers, voor-oeververdedigingen, enz. beoordelen en zo nodig verbeteren, maar ook steeds een totale analyse maken van het beheerde gebied (waterkeringen en watersysteem). Naast de functie waterkeren wordt dan tevens gekeken naar onder meer de functie afvoer, berging en aanvoer van water. Hieruit kan blijken dat maatregelen die niet aan waterkeringen zelf worden uitgevoerd, toch effectief en efficiënt zijn om de beoogde veiligheid te bereiken.

5.3 Veiligheid

Het waterschap beheert 2 typen keringen (zie ook § 2.2), welke een verschillend belang en functie hebben. Hiervoor geldt dan ook verschillend beleid.

5.3.1 Categorie a keringen

De waterkering verkeert in een zodanige constructieve staat, en het beheer wordt zodanig gevoerd, dat de bescherming tegen overstromingen blijvend is gewaarborgd. Er wordt voldaan aan de vigerende veiligheidsnormering, en er is voldoende ruimte om eventueel benodigde versterkingswerken uit te voeren. Nevenfuncties zijn zodanig vormgegeven dat ze geen nadelig effect op het waterkerend vermogen van de kering hebben.

- Voor de primaire waterkeringen van categorie a moet worden voldaan aan de veiligheidsnorm⁹ zoals deze in bijlage II van de Wet op de waterkering voor dijkkringgebied 15 en 44 is aangegeven.
 - Voor Lopiker- en Krimpenerwaard (dijkkringgebied 15) is de norm: 1/2000.
 - Voor Kromme Rijn (dijkkringgebied 44) is de norm: 1/1250
- De primaire waterkeringen moeten in dusdanige staat verkeren dat het resultaat van de veiligheidstoetsing volgens de *Voorschrift Toetsen op veiligheid* van de Minister van Verkeer en Waterstaat een score van “voldoende” of “goed” is. De maatgevende hoogwaterstand voor de toetsing volgt uit de vigerende *Hydraulische randvoorwaarden voor primaire waterkeringen* die door de Minister van Verkeer en Waterstaat beschikbaar worden gesteld.
- Er moet worden voldaan aan de bepaling zoals opgenomen in de Keur van het waterschap.
- Er moet worden voldaan aan hetgeen in de legger van De Stichtse Rijnlanden is vastgelegd.

⁹ De veiligheidsnorm is in de Wet op de waterkering in artikel 3, eerste lid, gedefinieerd als *de gemiddelde overschrijdingskans – per jaar – van de hoogste waterstand waarop de tot directe kering van het buitenwater bestemde primaire waterkering moet zijn berekend, mede gelet op overige het waterkerend vermogen bepalende factoren*. Dit betekent dat indien een periode van een jaar wordt beschouwd, de kans dat in dat jaar de waterstand het niveau dat de waterkering moet kunnen keren overstijgt gelijk is aan de norm.

- Er moet worden voldaan aan de in dit beheersplan vastgelegde beleidsbepalingen, waaronder anticiperen op mogelijke toekomstige versterkingswerken.

5.3.2 Categorie c keringen

De waterkering verkeert in een zodanige constructieve staat, en het beheer wordt zodanig gevoerd, dat de bescherming tegen overstromingen blijvend is gewaarborgd. Totdat veiligheidsnormen beschikbaar komen verslechtert het waterkerend vermogen niet. Daarna wordt aan de dan vigerende veiligheidsnormering voldaan. Er moet voldoende ruimte zijn om eventueel benodigde versterkingswerken uit te voeren en nevenfuncties zijn zodanig vormgegeven dat ze geen nadelig effect op het waterkerend vermogen van de kering hebben.

- De primaire waterkeringen van categorie c moeten - op grond van artikel 3, lid 3 van de Wet op de waterkering - tenminste dezelfde veiligheid bieden als op de datum van inwerkingtreding van deze wet (09-01-1996). Het waterschap hanteert in deze een standstil benadering, wat betekent dat de afmetingen en functies van deze waterkeringen zoals destijds aanwezig waren, moeten worden gehandhaafd.
- Er moet worden voldaan aan de bepaling zoals opgenomen in de Keur van De Stichtse Rijnlanden.
- Er moet worden voldaan aan hetgeen in de legger van het waterschap is vastgelegd.

5.4 Medegebruik

Het beleid van het waterschap voor medegebruik is gericht op het reguleren van het medegebruik, in acht nemend de primaire doelstelling van de waterkering: veiligheid maar ook de overige maatschappelijke belangen

5.4.1 Beweiding en graslandbeheer

5.4.1.1 De grasmat

De grasmat op het binnen- en buitentalud dient goed erosiebestendig te zijn. De grasmat draagt op 2 manieren bij aan het waterkerend vermogen van het talud: waterdichtheid en erosiebestendigheid. De functie van de grasmat op het binnentalud is alleen erosiebestendigheid.

Het waterschap streeft naar een diep en breed wortelende vegetatie binnen de kernzone, met een goed doorwortelde zode en opgebouwd uit gras en kruidachtigen. De mate waarin de vegetatie bijdraagt aan de erosiebestendigheid wordt voor een groot deel bepaald door het beheer van de vegetatie. Vernieuwing van de grasmat is alleen toegestaan na ontheffing, aangezien dit een negatief effect heeft op de erosiebestendigheid (het waterkerend vermogen).

5.4.1.2 Wijzen van graslandbeheer

Het graslandbeheer kan op meerdere wijzen ingevuld worden. Door het waterschap worden de volgende beheerssituaties onderscheiden:

Tabel 1 Beheerssituaties graslandbeheer

Eigendom	Beheerssituatie	Toegelicht in
Waterschap	Maaien en afvoeren	Bijlage 10
	Beweiding met schaapskudde	§ 5.4.1.3
	Beweiding met verklaring van toestemming	§ 5.4.1.4
Derden	Maaien en afvoeren	Algemene bepalingen genoemd in § 5.4.1.1
	Beweiding	§ 5.4.1.4

5.4.1.3 Beweiding met schaapskudde

De beweiding door middel van een schaapskudde vindt plaats met een mobiele afzetting waarbij er een intensievere begrazing plaatsvindt gedurende een korte periode. De begrazing vindt 2 maal per jaar plaats. Bijkomend voordeel is dat er verspreiding plaatsvindt van zaden door schapen.

5.4.1.4 Beweiding

Beweiding kan onderdeel uit maken van het graslandbeheer. De agrarische sector is er bij gebaat om de bij hen in eigendom zijnde dijkhellingen te gebruiken voor beweiding. Het waterschapsbelang en het agrarisch belang kunnen echter strijdig zijn met elkaar. Dit is de reden dat er aan beweiding regels opgelegd worden.

Het beweidingsbeleid onderscheidt een aantal toelaatbare standaard beweidingsituaties. Dit zijn de situaties:

- Situatie A: Alleen beweiding met schapen of maaien, met beperkingen.
- Situatie B: Beweiding met schapen en rundvee of maaien, met beperkingen.
- Situatie C: Beweiding met schapen, rundvee en ander vee of maaien nagenoeg zonder beperkingen.

Algemene voorwaarden beweiding:

- In de hieronder genoemde data in de diverse beweidingsituaties kan door het waterschap worden afgeweken indien hiertoe vanuit het beheer noodzaak toe is. Het waterschap zal dit doen door middel van publicatie en een gericht schrijven.
- Waar geschreven staat schapen, kan ook gelezen worden geiten.
- Eigenaren en gebruikers van de taluds dienen de ontstane schade terstond te herstellen.
- Aanvullende opmerkingen/bepalingen.
- De grasmat mag niet beschadigd zijn door de beweiding.

Beweidingssituatie A

- Taluds kunnen zowel natuurtechnisch als waterstaatkundig beheerd worden.
- Voor agrarische beweiding van de taluds gelden de volgende aanvullende voorwaarden:
 - Beweiding is uitsluitend mogelijk met schapen.
 - Het is niet toegestaan om alleen het talud te beweiden.
 - Als alleen het talud plus max. 5 meter 'plat' wordt beweid, gelden er maxima voor het aantal schapen/ha.
 - De maximale veebezetting voor standbeweiding bedraagt 15 schapen per hectare.
 - Beweiding is toegestaan in de periode tussen 1 april en 1 november.

- Bemesting van de taluds is niet toegestaan.

Beweidingssituatie B

- Alle beheervormen (natuurtechnische beheer, agrarisch beheer, waterstaatkundig beheer en gazonbeheer) zijn toegestaan.
- Voor agrarische beweiding van deze binnentaluds gelden de volgende aanvullende voorwaarden:
 - Beweiding is mogelijk met schapen en/of rundvee.
 - Het is niet toegestaan om alleen het talud te beweiden.
 - Als alleen het talud plus max. 5 meter 'plat' worden beweide, gelden er maxima voor de veebezetting.
 - De maximale veebezetting voor standbeweiding bedraagt 15 schapen of 6 stuks rundvee per hectare.
 - Beweiding is toegestaan in de periode tussen 1 april en 1 november.
 - Bemesting is toegestaan.

Beweidingssituatie C (aanberming)

- Voor agrarische beweiding van de binnentaluds gelden de volgende voorwaarden:
 - Geen beperkingen voor beweiding.

5.4.1.5 Locatie standaard beweidingssituaties

In Tabel 2 is te zien in welk dijkkringgebied de standaard beweidingssituaties kunnen voorkomen.

Tabel 2 Mogelijk voorkomen standaard beweidingssituaties beweiding per dijkkring

Dijkkringgebied	Buiten- /binnentalud	Voorkomende standaard beweidingssituaties
Dijkkringgebied 15: Lopiker- en Krimpenerwaard	Buitentalud	A
	Binnentalud	B ¹⁰ en C (indien aanberming aanwezig)
Dijkkringgebied 44: Kromme Rijn	Buitentalud	A
	Binnentalud	B en C (indien aanberming aanwezig)
Dijkkringgebied 14: Zuid-Holland	Buitentalud	B
	Binnentalud	B en C (indien aanberming aanwezig)

Figuur 11 geeft aan waar op het dijkprofiel van een waterkering de standaard beweidingssituaties van toepassing zijn.

5.4.2 Bouwbeleid

Het bouwbeleid is er op gericht om niet-waterkerende elementen zoveel als mogelijk te weren en te reduceren in de Keurzones¹¹. Niet-waterkerende elementen maken waterstaatkundig gezien geen onderdeel uit van de waterkering. Hierin wordt onderscheid gemaakt in:

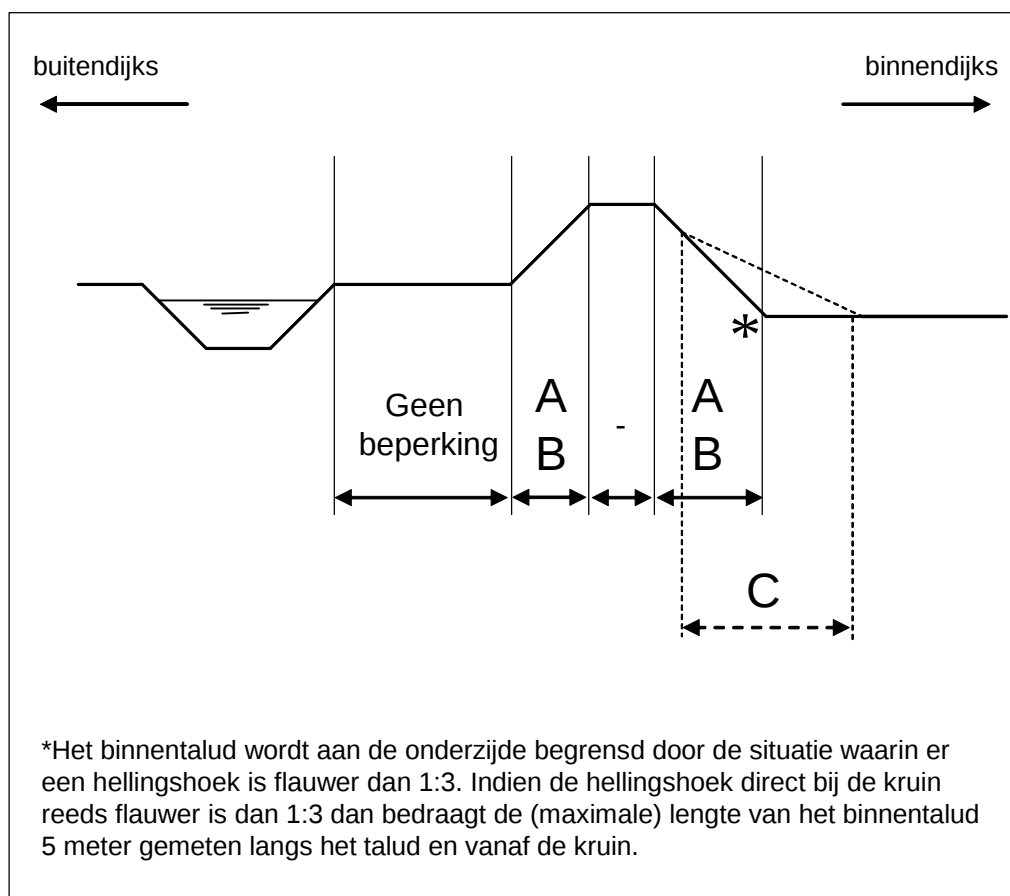
- Bebouwing
- Kabels en leidingen
- Infrastructuur

Daar waar het niet mogelijk is vreemde elementen te weren (in geval van zwaarwegend maatschappelijk belang) wordt de veiligheid gewaarborgd door voorwaarden te stellen in de ontheffing. De beoordeling van de ontheffingsaanvragen vindt plaats op basis van in de legger opgenomen beoordelingsprofielen (=leggerprofielen).

Er wordt een wezenlijk onderscheid gemaakt tussen reeds aanwezige elementen en nieuwe elementen. Bestaande elementen worden toegestaan, zolang ze geen gevaar vormen voor de waterstaatkundige functie van de waterkering.

¹⁰ In 2011 wordt er wederom een wettelijk verplichte 5-jaarlijkse Toetsing op Veiligheid uitgevoerd. Naar verwachting zal dan blijken dat de huidige hoogte aanleiding geeft tot het stellen van zwaardere eisen aan het binnentalud (een zg. groter overslagcriterium: 1 l/m/s/ i.p.v. 0,1 l/m/s (nu)). Er worden dan waarschijnlijk ook stringenter eisen gesteld aan het beheer van de grasmat, waarbij begrazing door runderen dan niet meer toegestaan kan worden.

¹¹ De provincie Utrecht reserveert in haar nieuwe Streekplan 2005-2015 buiten de bebouwde kom een strook van 100 meter binnendijs langs de Neder-Rijn en de Lek, die ze vrijwaart van nieuwe functies (verstedelijking, nieuwe vestiging van bedrijven en woningen) die een eventueel versterken/verleggen van de dijken bemoeilijken.

Figuur 11 Mogelijke voorkomen standaardsituaties op dijkprofiel

5.4.2.1 Bebouwing

Algemeen

De Keur beschrijft dat het binnen de kern- en beschermingszone van de primaire waterkeringen verboden is gebouwen en/of werken, palen, kabels of leidingen, schuttingen of enigerlei andere constructies te maken, te hebben, te vernieuwen, te wijzigen of op te ruimen.

Voor de kernzone van de primaire waterkeringen geldt een absoluut verbod.

Bestaande bebouwing

- Bestaande bebouwing wordt beoordeeld in het kader van de verplichte vijfjaarlijkse Toetsing op Veiligheid. Uit deze beoordeling kan blijken dat (waterstaatkundige) maatregelen nodig zijn om te zorgen dat voldaan wordt aan de veiligheidsnormen. Per geval zal worden gezien wie de hieruit voortvloeiende kosten zal dienen te dragen en voor welk deel. Daarbij spelen o.a. de volgende aspecten een rol:
 - Het met of zonder een vergunning aanwezig zijn van een bouwwerk,
 - de termijn dat een bouwwerk aanwezig is,
 - het maatschappelijk risico,
 - de voorzienbaarheid.
- Bij verbouw is binnen de kernzone en beschermingszone uitbreiding in geen enkele richting van een bouwwerk toegestaan, noch vervanging van de fundering. Uitzondering is slechts mogelijk op

grond van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

- Bij verbouw buiten de kernzone en beschermingszone dient uitbreiding van een bouwwerk van de waterkering af gericht te zijn.
- Bebouwing met een cultuurhistorische waarde moet bewaard worden en eventuele aanpassingen aan de waterkering die daarvoor nodig zijn (op termijn) moeten dan ook gedaan worden. Ook de aanwezige markeringspalen en gedenkzuilen moeten in stand gehouden worden vanwege hun historische importantie.

Figuur 12 Bestaande bebouwing dijkkringgebied 44

Nieuwbouw

- Daar waar nog geen bebouwing aanwezig is wordt binnen de kernzone en beschermingszone geen nieuwe bebouwing toegestaan. Uitzondering is slechts mogelijk op grond van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

5.4.2.2 Kabels en leidingen

Begrippen

- Hogedrukleiding: Leiding deel uitmakend van een leidingenstelsel waarin de maximale bedrijfsdruk groter dan of gelijk aan 10 bar is.
- Lagedrukleiding: Leiding deel uitmakend van een leidingenstelsel waarin de maximale bedrijfsdruk kleiner dan 10 bar is.

Algemene bepalingen leidingen

- Op grond van de Keur van het waterschap zijn zowel hoge- als lagedrukleidingen in de lengterichting binnen de kernzone en beschermingszones niet toegestaan. Binnen de beschermingszone kan ontheffing worden verleend indien geen ander reëel tracé mogelijk is, en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.
- Zowel hoge- als lagedrukleidingen dienen in een mantelbuis aangelegd te zijn.
- Binnen de buitenbeschermingszone zijn hogedrukleidingen in de lengterichting niet toegestaan.
- Voor een kruising met een waterkering kan ontheffing worden verleend indien geen ander reëel tracé mogelijk is en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.
- Bij aanvragen tot ontheffing worden de leidingen beoordeeld op basis van de volgende normen:
 - NEN 3650
 - NEN 3651
 - NEN 3652
 - NPR 3659
 - Voorschrift Toetsen op Veiligheid

- Leidingen dienen op het moment van buiten gebruikstelling door de vergunninghouder te worden verwijderd of dicht gedämmerd en de waterkering dient ter plaatse te worden hersteld.
- Vispassages worden als een leiding beschouwd, en als zodanig beoordeeld.

Algemene bepalingen kabels

- Op grond van de Keur van De Stichtse Rijnlanden zijn binnen de kernzone en de beschermingszone geen kabels in de lengterichting toegestaan.
- Voor kabels in de lengterichting kan ontheffing worden verleend indien er om planologische redenen geen ander reëel tracé mogelijk is, of indien een ander tracé tot onevenredig hoge kosten zou leiden. Kabels dienen aan de binnenzijde van de kruin gelegd te worden en in een aanwezige overhoogte.
- Voor een kruising met een waterkering kan ontheffing worden verleend indien geen ander reëel tracé mogelijk is en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.
- Kabels worden beoordeeld op basis van de normen uit het vigerend Voorschrift Toetsen op Veiligheid.
- Kabels hoeven op het moment van buiten gebruikstelling door de vergunninghouder niet te worden verwijderd. Wordt dit wel gedaan dan dienen de mantelbuizen wel dicht te worden gedämmerd en de waterkering dient ter plaatse te worden hersteld.

5.4.2.3 Infrastructuur

De infrastructuur voor land- en waterwegen die aanwezig is in, op of boven de primaire waterkeringen betreft civiele kunstwerken (schutsluizen, inlaten, gemalen, coupures) en wegen (in lengte- en dwarsrichting). Het streven is naar zo weinig als mogelijke kunstwerken in, op of boven de primaire waterkeringen.

Civiele kunstwerken

De kunstwerken in de waterkering hebben een waterkerende functie. De primaire kunstwerken moeten in dusdanige staat verkeren dat het resultaat van de veiligheidstoetsing volgens de *Voorschrift Toetsen op veiligheid* van de Minister van Verkeer en Waterstaat een score van voldoende of goed is. De toetsing voor kunstwerken omvat de sporen:

- hoogte
- stabiliteit en sterkte
- betrouwbaarheid sluiting

Wegen

- Wegen in dwarsrichting zijn alleen toegestaan in een overhoogte.
- Voor wegen in lengterichting is beleid in ontwikkeling. Het beleid richt zich op het reguleren van het:
 - wegbermbeheer

- wegbermonderhoud
- wegmeubilair
- verkeersluw maken
- afritten

5.4.3 Recreatie

- Het waterschap stimuleert het recreatief medegebruik van de dijken.
- Een eventuele, incidentele, financiële bijdrage aan recreatieve ontwikkelingen wordt per geval bekeken.
- Ondersteuning van initiatieven van derden inzake recreatie op en rondom de waterkering, passend binnen de waterkeringstechnische vereisten en nevenfuncties van de dijk, worden door het waterschap ondersteund.

Figuur 13 Recreatieve voorziening

5.4.4 Landschap, Natuur en Cultuurhistorische –waarden (LNC-waarden)

5.4.4.1 Natuur

Het waterschap streeft naar een gevarieerd beheer op de in eigendom zijnde taluds.

De beheervorm wordt afgestemd op de functies die zijn toegekend aan de hellingen of het aanliggende perceel en bovendien wordt er rekening gehouden met de potenties voor en aanwezigheid van waardevolle vegetaties

De beheervorm wordt zoveel als mogelijk afgestemd op de gewenste natuurwaarden. Tevens streeft het waterschap naar een verbetering van de migratiemogelijkheden van fauna en flora. Waar nodig en mogelijk wordt het onderhoud aangepast voor waardevolle water- en oevervegetaties en wordt een natuurlijke ontwikkeling van oevers nagestreefd. Voldaan moet worden aan de ecologische normdoelstellingen van het hoogste niveau. Naast de gebieden met de functie natuur zoals vastgelegd in het waterbeheersplan¹², heeft de provincie Utrecht gekozen voor het realiseren van een ruimtelijk stabiele, duurzaam te behouden Ecologische HoofdStructuur (EHS). Deze is veelvuldig gelegen op of nabij de waterkeringen.

Zie ook § 5.4.1.1 en Bijlage 10 voor de doelstellingen die gesteld worden aan de grasmat.

¹² Waterbeheersplan De Stichtse Rijnlanden 2003-2007.

5.4.4.2 Beplanting

Begrippen beplantingenbeleid

- **Beplanting:** Begroeiing in de vorm van opgaande houtbeplanting (bomen & struiken) en ruigten, met uitzondering van begroeiing die specifiek is aangebracht ten behoeve van de bescherming van waterkeringen.
- **Bestaande beplanting:** Bij inwerkingtreding van dit BPW al op of nabij de waterkering aanwezige beplanting.
- **Aanplant:** Het aanbrengen van beplanting op of nabij een waterkering, daar waar nog geen beplanting aanwezig is.
- **Herplant:** Het nadat beplanting is verwijderd aanbrengen van dezelfde soort beplanting op of nabij een waterkering.

Algemene bepalingen beplanting

- Beplanting kan nadelige effecten hebben op de mate waarin een waterkering zijn functie vervult. Beplanting kan de bekleding beschadigen (o.a. door schaduwwerking), en bij sterke storm kan omwaaien leiden tot ontworteling en derhalve tot ernstige schade aan de bekleding. Daarnaast vormt beplanting een complicerende factor voor het beheer. Derhalve is het op grond van de Keur verboden binnen de kernzone beplantingen anders dan gras aan te brengen, te hebben of te rooien. Ruigten (waaronder distels en netels), en opgaande houtbeplantingen zijn niet toegestaan.
- Indien kan worden aangetoond dat beplanting geen nadelige effecten op de waterkering heeft kan ontheffing van de hiervoor genoemde bepaling worden verleend voor de beschermingszones van de primaire waterkeringen.
- Het waterschap beoordeelt in het geval van een veiligheidsrisico welke maatregel optimaal is, rekening houdend met natuur- en landschappelijke waarden, met beheeraspecten en de kosten op de lange termijn. Het veiligheidsrisico wordt beoordeeld aan de hand van de Voorschriften Toetsing op Veiligheid.
- Om te voorkomen dat bij de kap van houtbeplanting (is vergunningplichtig) een gat ontstaat in de afdekkende kleilaag waardoor de kwelweg kan worden verkort dient de stob te worden verwijderd, en dient het ontstane gat te worden opgevuld met klei. Uitgegaan wordt van het verwijderen van wortels e.d. binnen een straal van 2 meter vanuit de stam tot een diepte van 0,8 meter.

Bestaande beplanting

- Voor beplanting in de kernzone hoger dan 5 meter wordt op basis van de Toetsing op veiligheid bepaald of deze kan worden gehandhaafd, of dient te worden verwijderd.

Herplant

- De Stichtse Rijnlanden neemt zelf geen initiatief tot herplant.
- Herplant in de kernzone is niet toegestaan.
- Bij verzoeken van derden kan, indien uit de Toetsing op veiligheid is gebleken dat beplanting geen nadelig effect had op de waterkering, tot herplant worden overgegaan. In de overige gevallen dient door de aanvrager te worden aangetoond dat de beplanting geen nadelig effect op de waterkering heeft.

Aanplant

- De Stichtse Rijnlanden neemt zelf geen initiatief tot het aanbrengen van nieuwe beplanting op of nabij waterkeringen.
- Aanplant in de kernzone is niet toegestaan.
- Bij verzoeken van derden voor het aanbrengen van nieuwe beplanting in de beschermingszone zal door de aanvrager moeten worden aangetoond dat de beplanting geen nadelig effect op de waterkering heeft.

5.4.4.3 Landschap en Cultuurhistorie

Wat betreft monumenten is het waterschap gebonden aan de Monumentenwet (1988). Het behoud en ontwikkeling van landschappelijke en cultuurhistorische (L&C) waarden is een belangrijke neven doelstelling. Bij ontheffingsaanvragen vindt een technische beoordeling plaats. Voor ontheffingsaanvragen die L&C waarden en ontwikkelingen aantasten, wordt in overleg getreden met het bevoegde gezag inzake deze L&C waarden teneinde deze aantasting te voorkomen.

Het waterschap steunt initiatieven van derden in zake de ontwikkeling van L&C waarden. Desgewenst neemt het waterschap hiertoe ook zelf initiatieven.

De Stichtse Rijnlanden beheert ook zelf objecten met cultuurhistorische waarden welke hij door restauratie op niveau houdt. Dit zijn onder meer peilschaalhuisjes, sluizen, dijkpalen, dijkmagazijn, dijkdoorbraakplekken en dijkbewakinghuisjes.

5.5 Aanpalend beleid

Aanpalend beleid is gericht op de wijze van het inzetten van beleid- en beheerinstrumenten, met als doel het realiseren van de beleidsdoelen gesteld in § 5.3 en § 5.4.

5.5.1 Aankoopbeleid

Om een effectief beheer en onderhoud op de waterkeringen uit te voeren streeft het waterschap naar het in eigendom (of in eigendom van overheden) verwerven van de buitentaluds van de primaire waterkeringen tot 5 meter uit de teen (zijnde de kernzone). Met dit aankoopbeleid (van derden, niet de overheid) heeft het waterschap naast de ter beschikking staande publiekrechtelijke middelen tevens een privaatrechtelijk middel om een goede staat van de waterkeringen te bewerkstelligen.

Het waterschap voert voor de buitentaluds van de primaire waterkeringen een actief aankoopbeleid. Waar percelen voor een gunstige prijs te koop worden aangeboden of waar percelen geruimd kunnen worden, worden percelen verworven. Hierbij houdt het waterschap rekening met plannen van derden die betrekking hebben op grondverwerving. Bij verbeteringen van waterkeringen wordt gelijk gekeken naar mogelijkheden tot het realiseren van het aankoopbeleid.

De doelstelling is om alle buitentaluds in 2015 in eigendom van de overheid te hebben.

5.5.2 Verpachting voor beweiding met schapen

De Stichtse Rijnlanden streeft naar een goede sturing van het dijkbeheer en een goede kwaliteit van de grasmat. Voor dijken bij hem in eigendom hanteert het waterschap een uitstervingsbeleid voor verpachtingen. Hiervoor in de plaats streeft het naar beweiding door derden door middel van een Verklaring van toestemming, met een looptijd van 1 jaar.

Hiermee heeft het waterschap meer mogelijkheden om in te grijpen bij het slecht beheren en onderhouden van het grasland door de 'pachter'.

Het waterschap plaatst rasters. De toestemmingshouder heeft de onderhoudsplicht van rasters en gras.

Er wordt gestreefd naar grotere begrazingseenheden van meer dan 1 hectare.

5.5.3 Beleid ontheffingverlening en handhaving

Ontheffingverlening

De Stichtse Rijnlanden kan ontheffing verlenen van de in de Keur opgenomen gebods- en verbodsbepalingen. Dit in geval van een zwaarwegend maatschappelijk belang en het niet strijdig zijn met de gestelde beleidsdoelen, prioritair de bescherming tegen overstromingen.

Naast de beleidsdoelen voor de veiligheid vormen de beleidsdoelen voor het beleid t.a.v. medegebruik het toetsingskader voor ontheffingsaanvragen.

Handhaving

De Stichtse Rijnlanden heeft de taak om zorg te dragen voor het handhaven van waterstaats- en milieuwetgeving (oppervlaktewaterkwaliteit) en aanverwante regelingen over onderwerpen, waaronder waterkeringen, waarvoor hij als bevoegd gezag is aangewezen. De handhaving bestaat uit bestuursrechtelijke handhaving welke zodanig is ingericht dat er een preventieve werking vanuit gaat. Het correctieve deel gaat uit van een 2-stappenplan: alvorens tot sanctie wordt overgegaan wordt eerst bestuurlijk gewaarschuwd. Het waterschap hanteert een stringent handhavingsbeleid. In principe wordt er niet gedoogd

Het handhavingsbeleid is uitgebreid beschreven in:

- 'Algemeen handhavingsbeleid milieu- en waterstaatswetgeving' uit 1999, later aangevuld in: Nadere uitwerking Handhavingsbeleid 1999, uit 2002.

5.5.4 Beleid Ruimtelijke ordening

Vanwege de ontwikkelingen in het kader van het Waterbeheer 21^e eeuw en het Nationaal Bestuursakkoord Water is de koppeling van dit beleidsveld met de ruimtelijke ordening sterker geworden. Water moet in de ruimtelijke ordening als sturend principe gaan optreden.

De koppeling tussen het nieuwe waterbeleid en de ruimtelijke ordening vindt voornamelijk plaats op het terrein van de waterhuishouding. Voor de relatie die de ruimtelijke ordening met waterkeren heeft is minder aandacht. De ruimtelijke ordening en ruimtelijke ontwikkelingen kunnen echter wel degelijk van invloed zijn op de taakuitoefening van het waterschap op het gebied van de waterkeringen. Om te voorkomen dat er conflicten ontstaan tussen het ruimtelijk beleid en de zorg voor de waterkeringen zal het waterschap het terrein van de ruimtelijke ordening actief in de gaten houden en indien nodig optreden.

5.5.4.1 Bevoegdheden van De Stichtse Rijnlanden

In Nederland wordt het beleid op het terrein van de ruimtelijke ordening gevoerd door het Rijk, de provincies, de gemeenten en de regio's. Waterschappen zijn in deze geen bevoegde overheid.

Wel is er een verplicht overleg tussen gemeentes en waterschappen en zijn waterschappen een belanghebbende partij die bij de beleidsontwikkeling betrokken moeten worden. De Stichtse Rijnlanden zal dan ook in deze rol zijn zienswijze op de ruimtelijke ordening uitdragen.

Daarnaast zullen, indien nodig, knelpunten onder de aandacht van gedeputeerde staten worden gebracht. Gedeputeerde staten kunnen namelijk sturend, maar ook beslissend optreden omdat zij, naast toezichthouder van de waterschappen, tevens opsteller van streekplannen en goedkeurende instantie van bestemmingsplannen zijn.

5.5.4.2 Algemeen standpunt ruimtelijke ordening

De Stichtse Rijnlanden is belast met de zorg voor de veiligheid tegen overstromingen, en beheert daartoe de waterkeringen. Het algemene uitgangspunt hierbij is dat een waterkering in een zodanige constructieve staat verkeert, en het beheer zodanig wordt gevoerd, dat de bescherming tegen overstromingen blijvend is gewaarborgd. Ruimtelijke ontwikkelingen dienen in de optiek van het waterschap dan ook zodanig plaats te vinden en gestuurd te worden dat aan dit uitgangspunt blijvend voldaan kan worden.

5.5.4.3 Beleidsuitgangspunten ruimtelijke ordening

De Stichtse Rijnlanden hanteert voor de ruimtelijke ordening de volgende beleidsuitgangspunten:

- 1 Geen ruimtelijke ontwikkelingen die strijdig zijn met de beleidsdoelen voor de waterkeringen
- 2 Duurzame veiligheid
- 3 Waterkeringszones zijn vastgelegd in bestemmingsplannen en andere relevante ruimtelijke plannen.
- 4 De veroorzaker betaalt

Ad 1. Geen ruimtelijke ontwikkelingen die strijdig zijn met de beleidsdoelen voor de waterkeringen

- Ruimtelijke ontwikkelingen mogen niet strijdig zijn met de in dit plan beschreven beleidsdoelen voor de primaire waterkeringen.

Ad 2. Duurzame veiligheid

- In lijn met het landelijk beleid wordt in de ruimtelijk ordening geanticipeerd op mogelijke toekomstige ontwikkelingen en is voldoende ruimte gereserveerd en vastgelegd in de bestemmingsplannen om eventuele versterkingen van waterkeringen mogelijk te maken.
- Voor zowel de waterkeringen waarvoor veiligheidsnormen beschikbaar zijn als voor de waterkeringen waarvoor dat nog niet het geval is worden huidige dimensies van de waterkering ten minste gehandhaafd, zelfs als dit betekent dat een ruimer profiel dan minimaal benodigd is in stand wordt gehouden. Uitzondering hierop is slechts mogelijk bij een zwaarwegend maatschappelijk belang. De Stichtse Rijnlanden wil anticiperen op toekomstige veranderingen, en voorkomen dat er wijzigingen aan de waterkeringen worden doorgevoerd waar men met het oog op de veiligheid tegen overstromingen spijt van kan krijgen (bijvoorbeeld doordat in de toekomst blijkt dat er ten opzichte van de dan vigerende norm een onveilige situatie is ontstaan). Tevens wordt op deze wijze kapitaalvernietiging voorkomen. Daarnaast geldt dat voor de primaire waterkeringen van categorie c conform de Wet op de waterkering de veiligheidssituatie, zoals deze bij inwerkingtreding van deze wet aanwezig was, *moet* worden gehandhaafd.
- De benodigde ruimtelijke reserveringen zullen worden vastgelegd op basis van de door het waterschap aan te leveren leggerzonering aan de desbetreffende gemeenten.

Ad 3. 3 Waterkeringszones zijn vastgelegd in bestemmingsplannen en andere relevante ruimtelijke plannen.

- In de optiek van het waterschap dienen de kernzone, de beschermingszone en het profiel van vrije ruimte zoals vastgelegd in de legger eveneens formeel te worden vastgelegd in de bestemmingsplannen en andere relevante ruimtelijke plannen van de inliggende gemeenten
- Tevens dienen deze zones te zijn aangemeld bij het kadaster. In het kadastrale systeem dient te zijn aangegeven dat voor de betreffende zones een publiekrechtelijke beperking aanwezig is, namelijk *plicht tot onderhoud of verbodsbepaling krachtens de waterschapskeur*.

Ad 4. De veroorzaker betaalt

- De Stichtse Rijnlanden stelt zich op het standpunt dat indien ruimtelijke ontwikkelingen (bijv. in de vorm van gewijzigde bestemmingsplannen of zelfstandige projectenprocedures) zodanig zijn dat er werkzaamheden aan de waterkeringen uit voortvloeien¹³, de kosten hiervoor drukken op de concrete projecten die deze werkzaamheden veroorzaken. Kosten voor beheer en onderhoud van de aangepaste waterkering worden op de reguliere wijze met de onderhoudsplichtige overeengekomen.

5.5.4.4 Uitvoering beleid ruimtelijke ordening

Samenwerking met bevoegde overheden

De belangrijkste manier waarop het waterschap zijn zienswijze wil uitdragen en zijn belangen veilig wil stellen is samenwerking met de bevoegde overheden. De Stichtse Rijnlanden wil in een open dialoog met de partijen die in de ruimtelijke ordening een rol spelen komen tot een situatie waarin duurzame veiligheid tegen overstromingen een natuurlijk aspect van dit beleidsveld vormt. Daarbij is het devies meedenken in plaats van tegenwerken. Als overkoepelend orgaan kan de Unie van Waterschappen

¹³ Daarbij kan gedacht worden aan versterkingen, aanpassing van de ligging of vorm van de huidige kering e.d.

hierin een rol spelen.

De Stichtse Rijnlanden wil effectief inspelen op de planvorming in de ruimtelijke ordening. Hij wil in een vroegtijdig stadium betrokken worden bij het opstellen van gemeentelijke structuur- en bestemmingsplannen, bij zelfstandige projectenprocedures, en bij ontheffingverlening op het gebied van de ruimtelijke ordening. De watertoets is een van de mogelijkheden om aan deze wens invulling te geven.

Vanwege de regievoerende rol die de provincie op het terrein van de ruimtelijke ordening heeft is de provincie Utrecht een belangrijke gesprekspartner. De Stichtse Rijnlanden streeft ernaar in samenspraak met de provincie te komen tot een invulling van het streekplan dat is en blijft afgestemd op de waterkeringen en waterhuishouding. Daarnaast wil het waterschap er via de samenwerking voor zorgen dat de invulling van het provinciaal beleid op het terrein van de ruimtelijke ordening dusdanig zal zijn dat het waterkeringsbelang wordt veiliggesteld.

De Stichtse Rijnlanden zal daar waar mogelijk en noodzakelijk via vooroverleg over en inspraak op nieuw Rijksbeleid zijn belangen ten aanzien van het beheer van de waterkeringen onder de aandacht te brengen.

Toetsing van ruimtelijke plannen en vergunningen ¹⁴

De Stichtse Rijnlanden zal ruimtelijke plannen, en conceptvergunningen en conceptvrijstellingen die bevoegde overheden voornemens zijn te verlenen als belanghebbende toetsen op de bepaling uit de Keur, en beoordelen op de mate waarin rekening is gehouden met de belangen en wensen van het waterschap. **Dit laat onverlet dat wel degelijk een afzonderlijke ontheffing van de Keur benodigd is.** Indien noodzakelijk zal het waterschap gebruik maken van de mogelijkheid bij een gemeente zijn zienswijzen kenbaar te maken, bij Gedeputeerde Staten bedenkingen in te dienen, en beroep aan te tekenen bij de Raad van State.

5.5.5 Communicatiebeleid

Waar gewerkt wordt, wordt gecommuniceerd. Dit geldt ook bij de zorg voor veilige dijken. Communicatie is één van de instrumenten om de doelen voor het beheer van primaire waterkeringen te bereiken. In deze paragraaf zijn kort de aandachtspunten voor communicatie rondom het beheer van primaire waterkeringen beschreven.

¹⁴ Het gaat om een beperkte toetsing, waarin het waterschap als belanghebbende optreedt.

Doel en doelgroepen

Door zorgvuldige communicatie wil het waterschap bereiken dat er optimale kennis- en informatie-uitwisseling over de primaire waterkeringen plaatsvindt. Zowel intern als tussen het waterschap en betrokken externe partijen en/of inwoners die langs of achter de waterkeringen wonen, werken en recreëren. Daarnaast wil het waterschap met communicatie draagvlak creëren voor beleid en regels rondom de waterkeringen die noodzakelijk zijn om de veiligheid van de waterkering te garanderen. Tot slot willen we het hoogwaterbewustzijn bij de doelgroepen vergroten. Bij het bereiken van deze doelen wil het waterschap niet voorbij gaan aan de belangen en inzichten van andere betrokkenen.

De belangrijkste doelgroepen van de communicatie zijn

Extern:

- Bewoners rivierdijk langs Neder-Rijn en Lek;
- Bewoners langs de Hollandse IJsseldijk;
- Dijkgemeenten en provincie;
- Belangenorganisaties (LTO, natuur- en milieuorganisaties).

Intern:

- Medewerkers en bestuur.

Een ander element van de communicatie rondom de primaire waterkering is crisiscommunicatie. Dit onderdeel valt echter buiten de communicatie rondom het beheersplan primaire waterkeringen en zal uitvoerig aan de orde komen in de plannen rondom de calamiteitenbestrijding.

Aanpak/middelen

Bij alle communicatie streeft het waterschap naar tweerichtingsverkeer. Het informeert niet alleen, maar luistert ook en wisselt standpunten en kennis uit. Het waterschap streeft er naar betrokkenen in een vroeg stadium bij plannen te betrekken.

Bij de communicatie over het beheer van primaire waterkeringen benutten we diverse vaste middelen (informatiebijeenkomsten, huis-aan-huisblad, personeelsblad, brieven) en kanalen (inter- en intranet, regionale en lokale kranten). Maar we zoeken ook per activiteit naar effectieve middelen om zaken onder de aandacht te brengen.

Onder het motto 'zonder interne communicatie, geen externe communicatie' zal ook aandacht worden besteed aan de (interne) communicatie met medewerkers en het bestuur. Het is belangrijk dat de eigen medewerkers weten wat er speelt, al was het alleen maar om vragen van agrariërs en burgers te kunnen beantwoorden.

Samenwerken

Bij het beheer van de primaire waterkering staat veiligheid voorop. Maar er zijn ook functionele relaties die belangen hebben bij de waterkering. Bijvoorbeeld als het gaat om het agrarisch medegebruik van de waterkering.

Het waterschap wil de communicatie met de functionele relaties waar mogelijk uitbreiden.

Voorbeelden van samenwerkingsprojecten zijn het gezamenlijk beheren van de grasmatten in de uiterwaarden en dijktafsluitingen met natuurorganisaties en afspraken maken over het wegbeheer met de gemeenten langs de dijk.

BIJLAGEN

Overzicht bijlagen:

- Bijlage 1 Begrippen
- Bijlage 2 Zonering waterkering
- Bijlage 3 Organigram waterschap
- Bijlage 4 Werkgroep
- Bijlage 5 Procesbeschrijvingen
- Bijlage 6 Beheersgebied
- Bijlage 7 Ligging ecologische hoofdstructuur
- Bijlage 8 Onderhoudsregimes
- Bijlage 9 Graslandbeheer: maaien en afvoeren
- Bijlage 10 Literatuurlijst

Bijlage 1 Begrippen

Aanbesteden Opdracht van een werk of een levering na vergelijking van de inschrijvingen.

Aangepast agrarisch onderhoud Onderhoud dat een goede, veilige grasmat realiseert, maar dat tegelijkertijd als nevenfunctie de productie van gras als voedselbron voor vee heeft. De eis van een veilige grasmat stelt een aantal beperkingen aan het agrarisch gebruik. Deze zijn opgenomen in het Onderhoudsplan primaire en regionale waterkeringen.

Algemeen bestuur Zie organogram waterschap in bijlage 3.

Bandijk Rivierdijk, geschikt om hoge waterstanden te keren bij open rivier.

Bebouwing Alle constructies van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke op de plaats van bestemming direct of indirect steun vinden in of op de grond. Naast woningen vallen hier ook tuinhuisen, kassen, schuren e.d. onder

Beheersgebied Gebied waar De Stichtse Rijnlanden zeggenschap heeft.

Beheerinstrumenten Instrumenten die ter beschikking staan van het waterschap om invulling te geven aan zijn taak. Voorbeelden zijn de Keur, het reglement, de schouw, leggers en beheersplannen.

Beheerregister Document waarin de voor de beoordeling van het waterkerend vermogen kenmerkende gegevens van de constructie en de feitelijke toestand van de waterkering nader zijn omschreven.

Beleids- en Beheerproces (BBP) Besturings- en managementfilosofie die door het waterschap wordt gehanteerd.

Beleidsregels Bij besluit vastgestelde algemene regels, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een waterschap.

Beoordelingsprofiel Denkbeeldig minimum profiel van gedefinieerde afmetingen waarbinnen zich geen objecten bevinden, dat binnen het werkelijk aanwezige profiel moet passen en dat de garantie moet bieden dat de waterkering voldoende sterk is.

Beschermingszone De gronden aan weerszijden van de kernzone, die als zodanig is aangegeven in de legger. Indien er geen legger is, dan is de zone 45 meter breed.

Bestemmingsplan Op grond van de Wet op de ruimtelijke ordening door een gemeentebestuur opgesteld plan, waarbij de bestemming van niet tot een bebouwde kom behorende grond wordt aangegeven.

Bestuursdwang Het door feitelijk handelen door het waterschap optreden tegen hetgeen in strijd met de Keur, de beleidsregels of enig ander voorschrift is of wordt gedaan of nagelaten.

Binnendijks Aan de landzijde van de dijk.

Binnenteen Onderdeel van de waterkering, gelegen op de overgang van binnentalud en berm, zie Figuur 14 (bijlage 2)

Buitenbeschermingszone: Terreinstrook grenzend aan de beschermingszone, met een breedte van 50 meter.

Buitendijks Aan de waterzijde van de dijk.

Buitenwater Het oppervlaktewater waarvan de waterstand directe invloed ondergaat bij hoge stormvloed, bij hoog opperwater van een van de grote rivieren, bij hoog water van het IJsselmeer of bij een combinatie daarvan.

Calamiteitenplan Beschrijving van de wijze waarop De Stichtse Rijnlanden organisatorisch en in technisch uitvoerende zin is voorbereid op situaties die betrekking hebben op hoge buitenwaterstanden en/of calamiteiten aan de waterkering.

Coupure Onderbreking in de waterkering voor de doorvoer van een (water)weg of spoorweg die bij hoge standen afsluitbaar is.

Dijkgraaf en hoogheemraden Dagelijks bestuur van het waterschap. Zie organogram waterschap in bijlage 3

Dijkmeubilair Dit is een verzamelnaam voor allerlei kleinere objecten, die niet vallen onder de categorieën bebouwing, beplanting, verhardingen en kabels en leidingen. Hieronder worden verstaan: dijkpalen en grensstenen, verkeerstekens en paaltjes, openbare verlichting, afrasteringen en erfafscheidingen, tuininrichting niet zijnde beplanting of bebouwing, terrassen, banken, informatieborden e.d.

Dijkkringgebied Een gebied dat door een stelsel van waterkeringen beveiligd moet zijn tegen overstroming, in het bijzonder bij hoge stormvloed, bij hoog opperwater van een van de grote rivieren, bij hoog water van het IJsselmeer of bij een combinatie daarvan.

Dwangsom Een bevel tot herstel van een overtreding, in combinatie met de verplichting tot betaling van een geldboete wanneer het bevel niet wordt uitgevoerd

‘Groene’ kades Begroeide kades zonder verharde weg.

Ingezetenen en ingelanden Inwoner van het beheersgebied van het waterschap.

Inspectie Verzamelen van gegevens in het veld voor diverse doeleinden, waaronder monitoring.

Kapitaalswerken Werkzaamheden, waarvan de kosten over een periode van meerdere jaren worden afgeschreven.

Kernzone Tot de kernzone van de waterkering wordt gerekend de kruin, de wederzijdse taluds, de bermen tot de bodem van de eventueel naastliggende watergangen en de daarin of daaraan aangebrachte werken, met dien verstande dat deze zich met betrekking tot de primaire waterkeringen uitstrekken tot 5 meter uit de teen van het talud, zoals aangegeven in Figuur 14 (bijlage 2). Ligt het aangrenzende land op gelijke hoogte als, of hoger dan de kruin van de waterkeringen en is dit land daarmee verheeld, dan wordt aan de zijde van de verhelling tot deze waterkering gerekend te behoren een strook ter breedte van 7 meter gemeten uit de kruinlijn, welke niet aan de zijde van de verhelling ligt.

Keur Verordening met strafbepaling van een waterschap.

Kruin Hoogst gelegen deel van de waterkering.

Legger Document waarin is omschreven waaraan de waterkering moet voldoen naar richting, vorm, afmeting en constructie en waarin de Keurbegrenzingsen worden weergegeven.

Leggerprofiel Zie Beoordelingsprofiel.

Maatgevende hoogwaterstand (MHW) Ontwerppeil volgens de norm van art. 3.2. van de Wet op de waterkering.. Deze dient als uitgangspunt voor het ontwerp van de waterkering.

MER Milieueffectrapportage; rapport van een onderzoek naar de mogelijke gevolgen van een plan voor het milieu.

Monitoring Bewaken van de voortgang van de in het Beheersplan Waterkeringen geformuleerde beleidsdoelen in het dynamisch deel.

“NADER ONDERZOEK” Resultaat van de wettelijk verplichte veiligheidstoetsing van waterkeringen indien onvoldoende gegevens bekend zijn om de oordelen: “goed”, “voldoende” of “onvoldoende” toe te kennen.

Natuurtechnisch beheer Onderhoud dat een goede, veilige grasmat realiseert, maar dat tegelijkertijd als nevenfunctie de ontwikkeling en/of behoud van actuele en/of potentiële natuurwaarden heeft. Deze vorm van onderhoud is uitgewerkt in het Onderhoudsplan primaire en regionale waterkeringen.

Overhoogte De hoogte van een waterkering, die meer is dan de in de legger vermelde hoogte.

Overzichtskaart Kaart waarop worden onderscheiden: primaire waterkeringen die door een duinkust, door hoge gronden of door overige primaire waterkeringen worden gevormd (zie bijlage 6).

Piping Faalmechanisme van een waterkering waarbij doorgaande erosiekanalen onder de kering worden gevormd zodat een open verbinding ontstaat tussen buitenwater en uittreepunt aan de binnenzijde van de kering.

Primaire waterkeringen Een waterkering die beveiliging biedt tegen overstroming doordat deze ofwel behoort tot het stelsel dat een dijkkringgebied – al dan niet met hoge gronden – omsluit, ofwel voor een dijkkringgebied is gelegen.

Primaire waterkeringen worden op grond van de ligging en het al dan niet keren van buitenwater onderverdeeld in een aantal categorieën:

Categorie	Omschrijving
A	<i>De waterkering behoort tot het stelsel dat direct het dijkkringgebied omsluit en keert buitenwater</i>
B	<i>De waterkering ligt voor een dijkkringgebied, en keert buitenwater</i>
C	<i>De waterkering behoort tot het stelsel dat direct het dijkkringgebied omsluit, maar is niet bestemd voor de directe kering van buitenwater. De waterkering keert binnenwater.</i>
	<i>De waterkering behoort tot het stelsel dat direct het dijkkringgebied omsluit, maar is niet bestemd voor de directe kering van buitenwater. De waterkering keert alleen water als een andere waterkering is doorgebroken</i>
	<i>De waterkering ligt voor een dijkkringgebied, maar is niet bestemd voor de directe kering van buitenwater</i>
D	<i>Primaire waterkering van de categorie a, b of c, gelegen buiten de landsgrens</i>

De Stichtse Rijnlanden heeft alleen categorie a en c keringen in zijn beheer.

Profiel van vrije ruimte De ruimte rond de waterkering die naar het oordeel van de beheerder (het waterschap) benodigd is ten behoeve van een toekomstige versterking van de waterkering. Hiermee kunnen ruimtelijke reserveringen worden gemaakt voor de (toekomstige) waterkering zodat toekomstige dijkversterking onbelemmerd kan worden uitgevoerd.

NB. Het profiel van vrije ruimte kan zich uitstrekken over zowel binnen- als buitendijs gebied. Indien zich in de nabijheid van de waterkeringen ontwikkelingen voordoen die nadelig kunnen zijn voor de waterkering, dan zal De Stichtse Rijnlanden zich daar tegen verzetten, tenzij compenserende maatregelen worden getroffen.

Regionale waterkering Niet-primaire waterkering.

Reglement Geeft aan welk gebied het waterschap beheert, welke taken het waterschap heeft en welke onderhoudsverplichtingen van toepassing zijn. Verder zijn randvoorwaarden gesteld voor de samenstelling en inrichting, de bevoegdheden en verplichtingen van het bestuur. Tevens zijn de uitgangspunten voor kostentoedeling aan de belangencategorieën vastgelegd en de wijze waarop de provincie het toezicht uitvoert.

Schouw Controle van de situatie ten opzichte van de legger en de bepalingen uit de Keur, betreffende het beheer en onderhoud van (hoofd-)watergangen, waterkeringen en kunstwerken.

STOWA Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer.

Talud De helling van een dijklichaam aan de buiten- of aan de binnenzijde.

Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen Wettelijk adviesorgaan van de Minister van VROM op het gebied van waterkeringen.

Toetsing op Veiligheid Wettelijke, door de beheerder uit te voeren, vijfjaarlijkse toetsing van primaire waterkeringen.

Toezicht Controleren of en in hoeverre de wettelijke bepalingen worden nageleefd.

Uiterwaarden Deel van de rivierbedding tussen zomerbed en bandijk.

Verbindende waterkeringen Waterkering die meerdere dijkkringen verbindt.

Verpachting Regeling van het gebruik van de dijk door een derde voor agrarische doeleinden, tegen betaling van een bepaalde prijs.

Waterkering Kunstmatige hoogten en die (gedeelten van) natuurlijke hoogten of hooggelegen gronden, met inbegrip van daarin of daaraan aangebrachte werken, die een waterkerende of mede een waterkerende functie hebben, en die als zodanig in de legger zijn aangegeven.

Waterstaatkundig beheer Onderhoud dat uitsluitend tot doel heeft een goede, veilige grasmat te realiseren.

Watertoets De watertoets is een belangrijk procesinstrument in de samenwerking met andere spelers (gemeenten, initiatiefnemers) in de ruimtelijke ordening om het belang van water een evenwichtige plaats te geven bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en besluiten.

De watertoetsprocedure omvat het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. De kern van de watertoets bestaat uit procedurele afspraken, vormvereisten en inhoudelijke aandachtspunten en wordt toegepast binnen bestaande wettelijke procedures en regelgeving.

Winterbed Dwarsprofiel van de rivier tussen de waterkeringen; dit bestaat uit het zomerbed en de uiterwaarden.

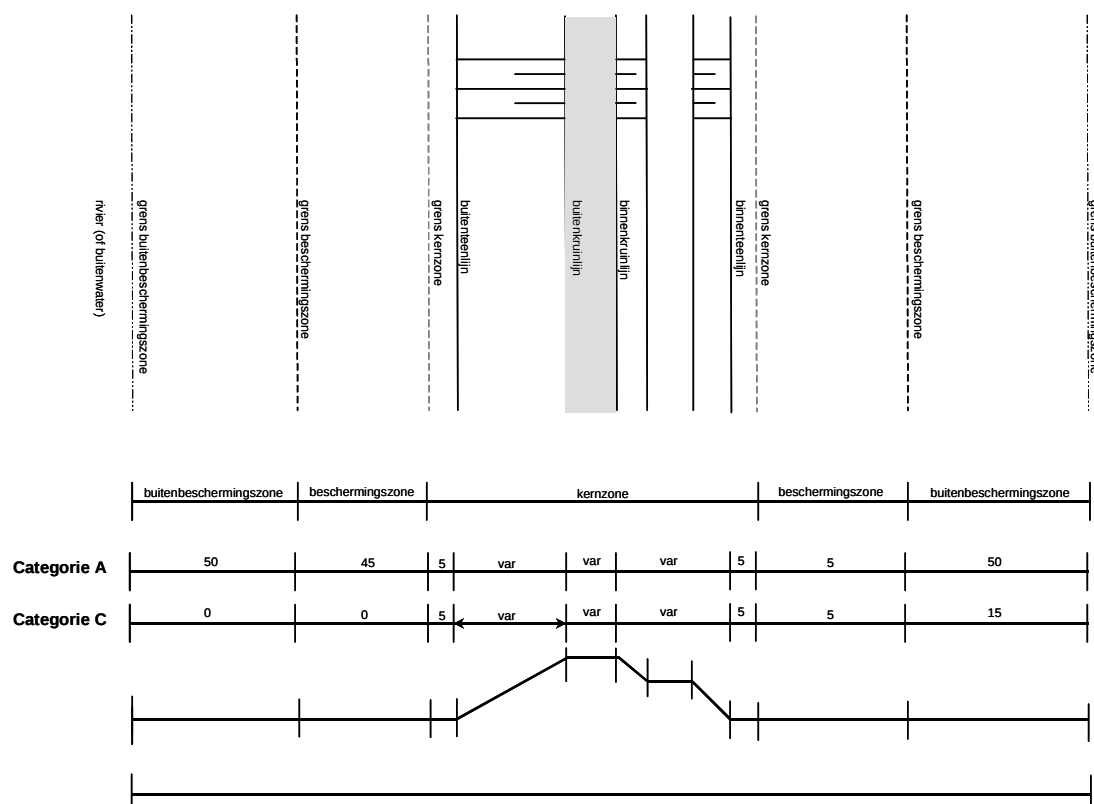
Zettingen Zakking van grond, hoofdzakelijk ten gevolge van een bovenbelasting.

Zomerkade Voorliggende waterkering die buitendijks gelegen gebied beschermt tegen hoogwater.

Bijlage 2 Zonering waterkering

Inleiding

Waterkeringen en het aangrenzend gebied kunnen worden onderverdeeld in verschillende zones. Een eerste categorie wordt gevormd door de Keurzones. Dit zijn de zones waarvoor in de Keur gebods- en verbodsbepalingen zijn opgenomen. In aanvulling hierop worden zones onderscheiden die worden gebruikt bij de invulling van het algemeen beleid, en bij het beleid dat De Stichtse Rijnlanden voert om de bepalingen uit de Keur te handhaven.

Figuur 14 Zonering van dijklichaam.

Keurzones

Kernzone: tot de kernzone van de waterkering wordt gerekend de kruin, de wederzijdse taluds, de bermen tot de bodem van de eventueel naastliggende watergangen en de daarin of daaraan aangebrachte werken, met dien verstande dat deze zich met betrekking tot de primaire waterkeringen uitstrekken tot 5 meter uit de teen van het talud, zoals aangegeven in Figuur 14.

Ligt het aangrenzende land op gelijke hoogte als, of hoger dan de kruin van de waterkeringen en is dit land daarmee verheeld, dan wordt aan de zijde van de verhelling tot deze waterkering gerekend te

behoren een strook ter breedte van 7 meter gemeten uit de kruinlijn, welke niet aan de zijde van de verheling ligt.

Beschermingszone: de gronden aan weerszijden van de kernzone, die als zodanig is aangegeven in de legger. Indien er geen legger is, is de zone 45 meter breed.

Buitenbeschermingszone: Terreinstrook grenzend aan de beschermingszone, met een breedte van 50 meter.

Overige zones

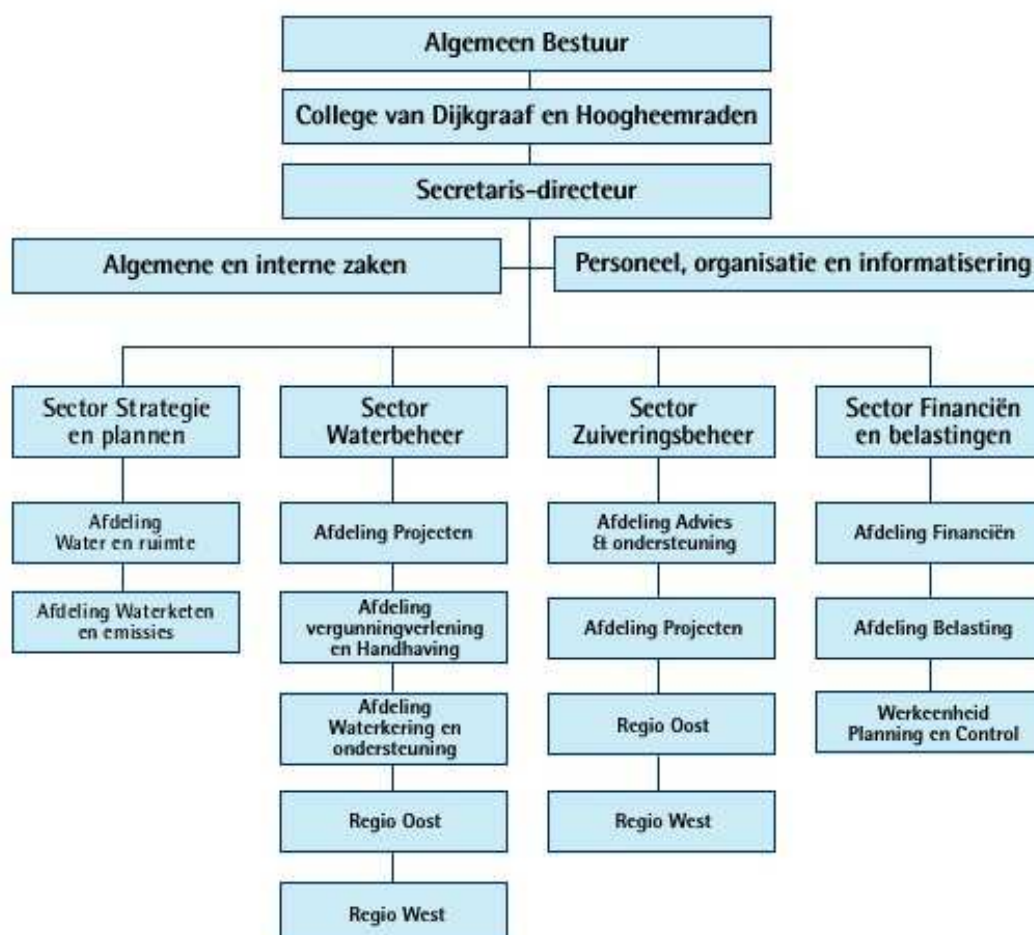
Stabiliteitszone: de tot de waterkering behorende gronden die daadwerkelijk bijdragen aan het waarborgen van de stabiliteit, zowel aan de binnen als aan de buitenzijde van de waterkering. De stabiliteitszone wordt bepaald op basis van geotechnisch onderzoek, en valt binnen de kernzone.

Profiel van vrije ruimte: De ruimte rond de waterkering die naar het oordeel van de beheerder (het waterschap) benodigd is ten behoeve van een toekomstige versterking van de waterkering. Hiermee kunnen ruimtelijke reserveringen worden gemaakt voor de (toekomstige) waterkering zodat toekomstige dijkversterking onbelemmerd kan worden uitgevoerd.

NB. Het profiel van vrije ruimte kan zich uitstrekken over zowel binnen- als buitendijks gebied. Indien zich in de nabijheid van de waterkeringen ontwikkelingen voordoen die nadelig kunnen zijn voor de waterkering, dan zal De Stichtse Rijnlanden zich daar tegen verzetten, tenzij compenserende maatregelen worden getroffen.

Het profiel van vrije ruimte is langs de Nederrijn en Lek, binnendijks en buiten de bebouwde kom, 100 meter. Buitendijks geldt de Beleidslijn 'Ruimte voor de Rivier': deze verbiedt grootschalige ontwikkelingen in het rivierbed.

Bijlage 3 Organigram waterschap

Figuur 15 Organigram van het waterschap

Bijlage 4 Werkgroep

Wie	Deelnemer	functie
Hans Knotter	projectgroep	Senior medewerker waterkeringen en projectleider
Maarten van der Roest	projectgroep	Coördinator informatievoorziening WB
Ruud Weijs	projectgroep	Regiobeheerder Kromme Rijn
Arjan Koerhuis	projectgroep	Regiobeheerder regio IJssel
Astrid Russchen	projectgroep	Medewerker communicatie
Rumanah Phentaphati	projectgroep	Medewerker GIS
Govert Kamperman	projectgroep	Sectorcontroller Waterbeheer
Aart Kees Evers	projectgroep	Beleidsmedewerker provincie Utrecht
Jan Russchen	projectgroep	Coördinator vergunningverlening en handhaving
Goos Boelhouwer	projectgroep	Medewerker ruimtelijke ordening
Peter Heuts	projectgroep	Medewerker ecologie

Figuur 16 Deelnemers projectgroep

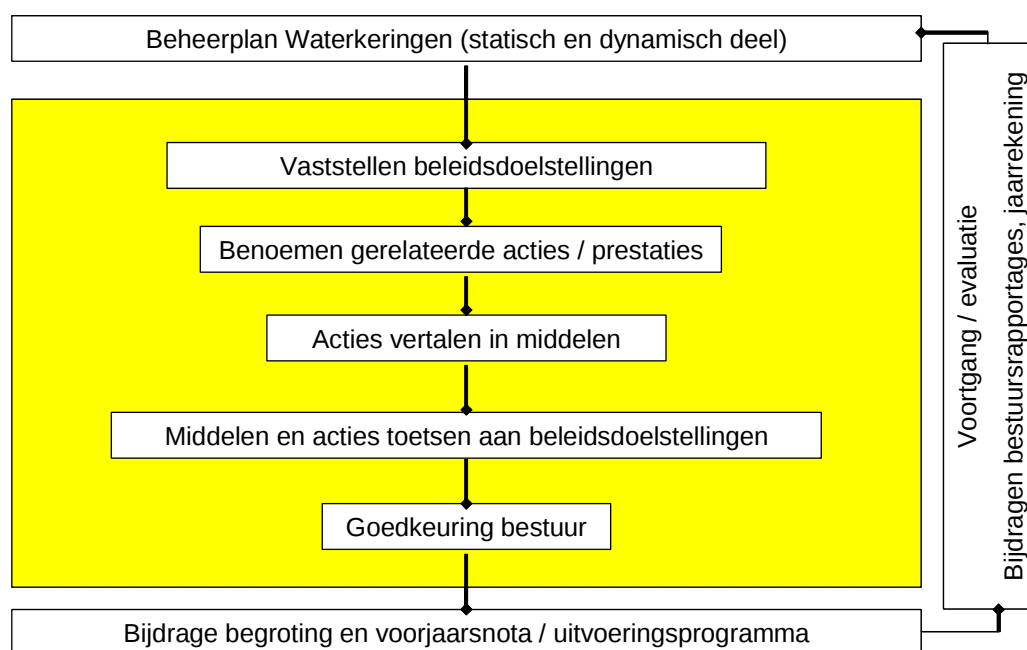
Bijlage 5 Procesbeschrijvingen

Procesbeschrijving beheer en onderhoud

1 Globale omschrijving

Het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen vormt een belangrijk onderdeel van de uitvoering van het in het beheersplan geformuleerde beleid. In eerste instantie richt zich dit op veiligheid (handhaving van de veiligheidsnorm voor de dijkkring). Daarnaast is er de maatschappelijke wens om bij het beheer en onderhoud rekening te houden met natuuraspecten en andere belangen. Het beheer en onderhoud is dus een integrale activiteit om de veiligheid te waarborgen. De benodigde activiteiten worden opgesteld op basis van de in het beheersplan aangegeven beleidsdoelstellingen. Voor concrete handvatten voor het beheer en onderhoud dienen deze beleidsdoelstellingen veelal nadere specificatie.

2 Schematisering van beheer en onderhoud aan primaire waterkeringen

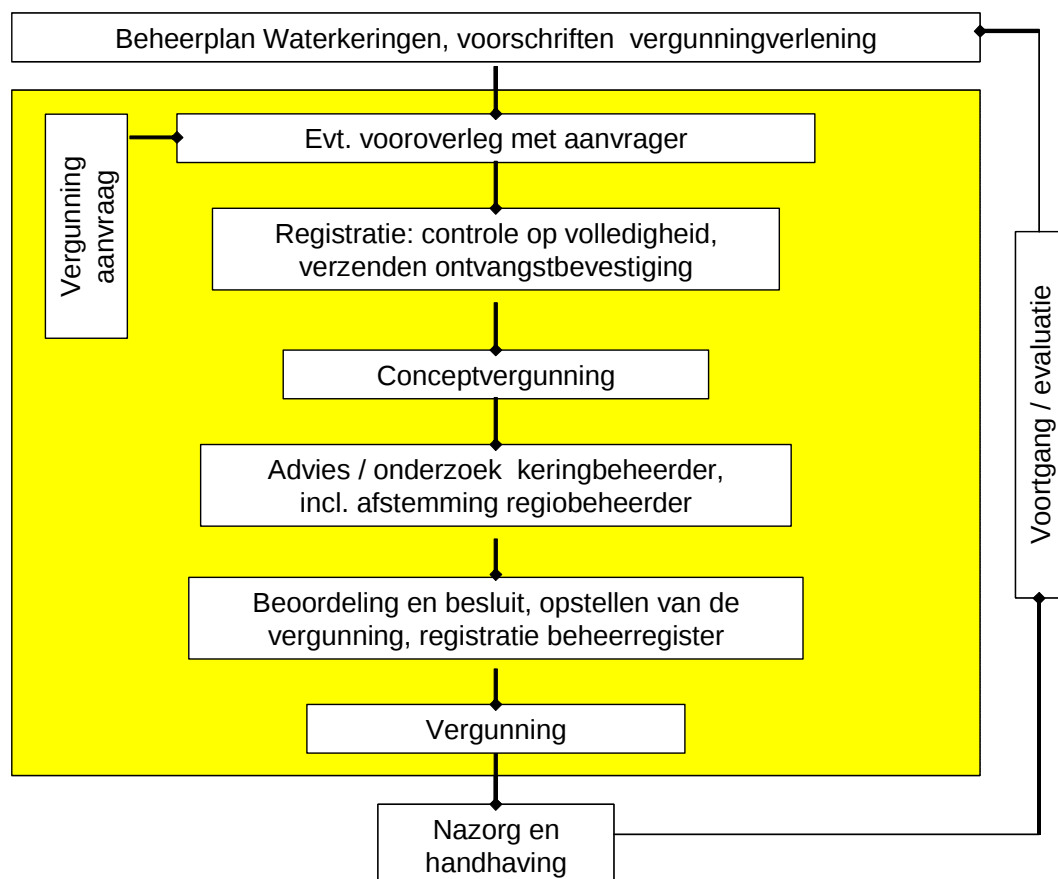
Procesbeschrijving vergunningverlening

1 Globale omschrijving

Het proces vergunningverlening betreft de stappen die doorlopen dienen te worden om vergunningen ten behoeve van uitvoeringswerken op en rond de waterkering te weigeren of te verlenen. In dit vergunningverleningsproces is de afstemming tussen de keringbeheerder en de vergunningverlener van groot belang.

2 Schematisering vergunningverlening

Onderstaand schema presenteert de stappen die doorlopen worden in onderlinge samenhang.

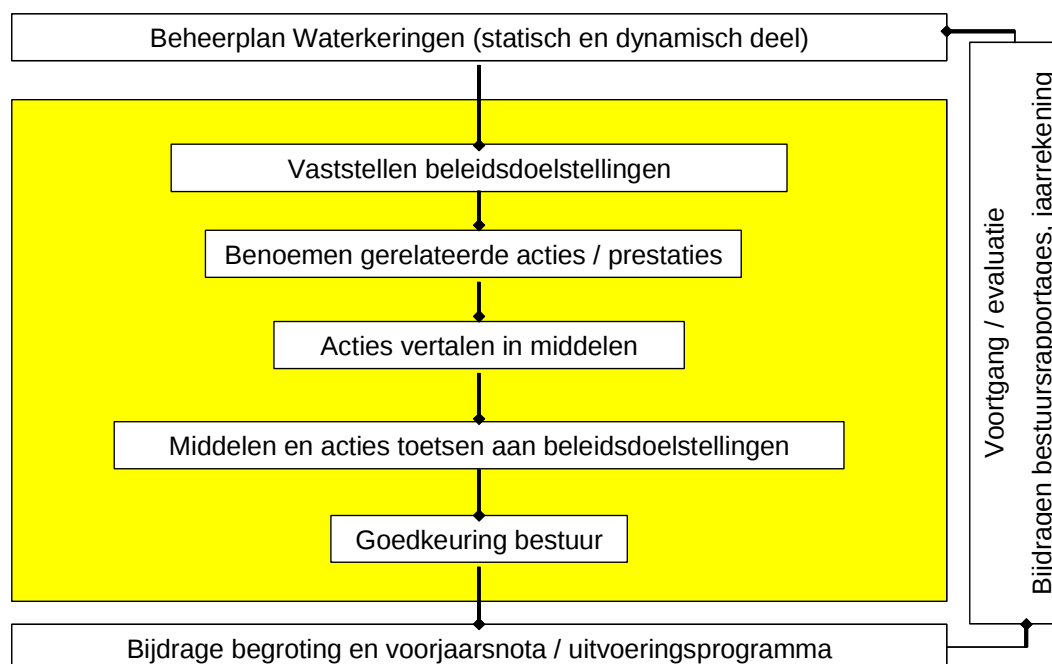
Procesbeschrijving begroting en verantwoording

1 Globale omschrijving

De begroting betreft de jaarlijkse aanvraag van middelen ten behoeve van het realiseren van het vastgestelde beleid. Dit proces is bij het Hoogheemraadschap qua procedures en randvoorwaarden vormgegeven aan de hand van het BBP. De verantwoording betreft de (tussentijdse) evaluatie van beleidsdoelstellingen, uitgevoerde maatregelen, hiervoor benodigde middelen en capaciteit.

Begroting en verantwoording maken onderdeel uit van de beleids- en beheercyclus. De beleids- en beheercyclus moet het bestuur en het management in staat stellen om de (financiële stromen in de) organisatie te sturen en te beheersen.

2 Schematisering van de begroting en verantwoording

Procesbeschrijving monitoring en inspectie

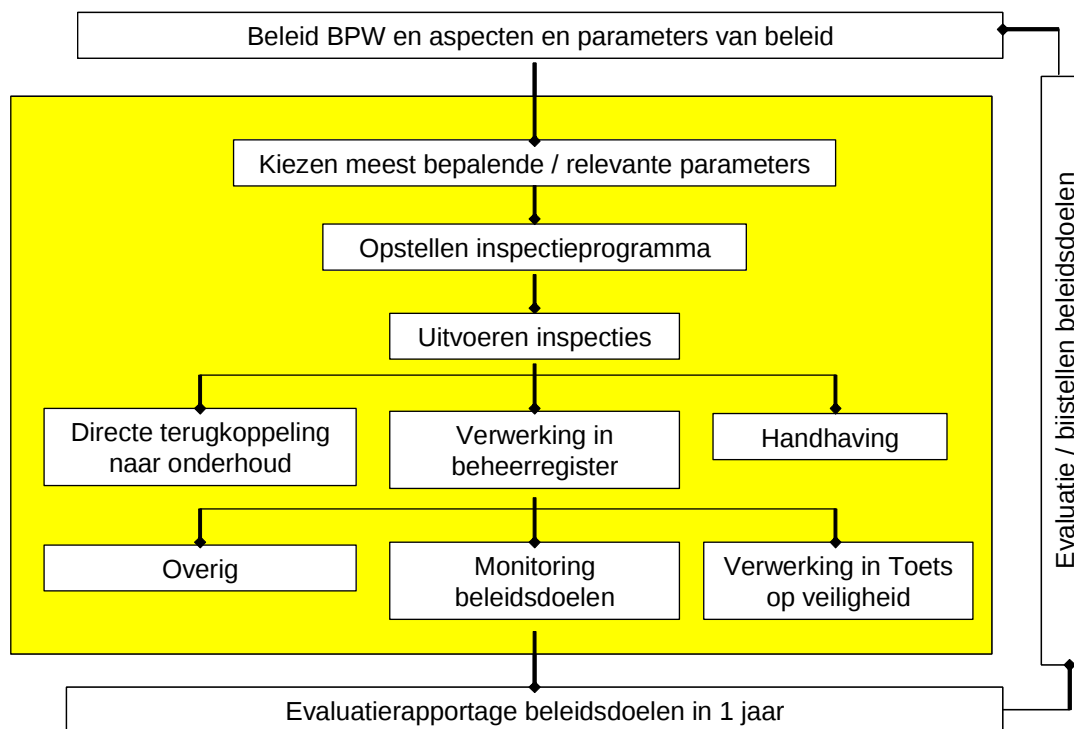
1 Globale omschrijving

Het Hoogheemraadschap dient de voortgang van het uitgezette beleid te bewaken. Er zal een jaarlijkse evaluatie en (indien nodig) bijstelling van de te nemen maatregelen plaatsvinden met behulp van het dynamisch deel van het beheersplan. Dit vormt input voor de begroting en de verantwoording. Tevens zullen aan het eind van de planperiode van het statisch deel de voortgang en resultaten van het beleid worden geëvalueerd. Deze evaluatie vormt mede de basis voor de herziening van het beheersplan.

Om de bovengenoemde voortgangsbewaking en evaluatie van het uitgezette beleid op heldere en transparante wijze te kunnen uitvoeren, zijn in het statisch deel van het Beheersplan Primaire Waterkeringen al op hoofdlijnen de aspecten en parameters benoemd waarop de beoordeling van de maatregelen en activiteiten middels monitoring en inspectie kan plaatsvinden. Het dynamisch deel van het beheersplan geeft op een gedetailleerder niveau de beheersplanproducten conform de BBP-structuur aan, en tevens de hierbij behorende monitoring- en inspectieactiviteiten.

N.b.: onder monitoring wordt hier verstaan: het bewaken van de voortgang van de in het Beheersplan Waterkeringen geformuleerde beleidsdoelen in het dynamisch deel. Onder inspectie wordt verstaan: het verzamelen van gegevens in het veld voor diverse doeleinden, waaronder monitoring.

2 Schematisering monitoring en inspectie

Procesbeschrijving communicatie

1 Globale omschrijving

Communicatie rond het Beheersplan van Waterkeringen kan betrekking hebben op:

- Het opstellen of bijstellen van het beleid in het Beheersplan Waterkeringen, met als doel draagvlak te creëren voor het beleid bij bestuur en medewerkers, ingelanden, mede-overheden of andere belanghebbenden.
- Het communiceren van (uitvoering van) het bestaand beleid (vastgelegd in het Beheersplan Waterkeringen), met als doel kennis, houding of gedrag van derden te beïnvloeden.

Voor het planmatig vormgeven van communicatie rond het beheer van waterkeringen dient een communicatieplan opgesteld te worden. Als ankerpunt voor de inhoudelijke boodschap kan het Beheersplan Waterkeringen dienen. In het navolgende worden de belangrijkste te beantwoorden vragen geadresseerd en toegelicht.

2 Schematisering van de communicatie

De volgende stappen worden doorlopen voor communicatie t.b.v. het opstellen of bijstellen van het beleid in het Beheersplan Waterkeringen:

- 1 Vaststellen welke partijen met welk doel betrokken moeten worden, vanuit wettelijke kaders of vanuit strategisch belang
- 2 Vaststellen timing, wijze, inhoudelijke scope van de inbreng en communicatiewijze
- 3 Uitvoeren communicatie
- 4 Evaluatie

De volgende stappen worden doorlopen voor communicatie van (uitvoering van) het staand beleid:

- 1 Vaststelling doel van de communicatie
 - 1.1 Verandering van kennis (in kaart brengen: huidig ⇔ gewenst)
 - 1.2 Verandering van houding (in kaart brengen: huidig ⇔ gewenst)
 - 1.3 Verandering van gedrag (in kaart brengen: huidig ⇔ gewenst)
- 2 Vaststellen of een planmatige of een ad hoc aanpak gewenst is
- 3 Vaststellen doelgroep van de communicatie
- 4 Vaststellen van de boodschap per doelgroep
Centraal hierbij staat de inhoud van het beleid / de boodschap: wat betekent het voor de belanghebbenden (impact)?
- 5 Vaststellen van de middelen die kunnen worden ingezet voor de communicatie
- 6 Uitvoeren van de communicatie
- 7 Evalueren van de communicatie

Procesbeschrijving controle en handhaving

1 Globale omschrijving

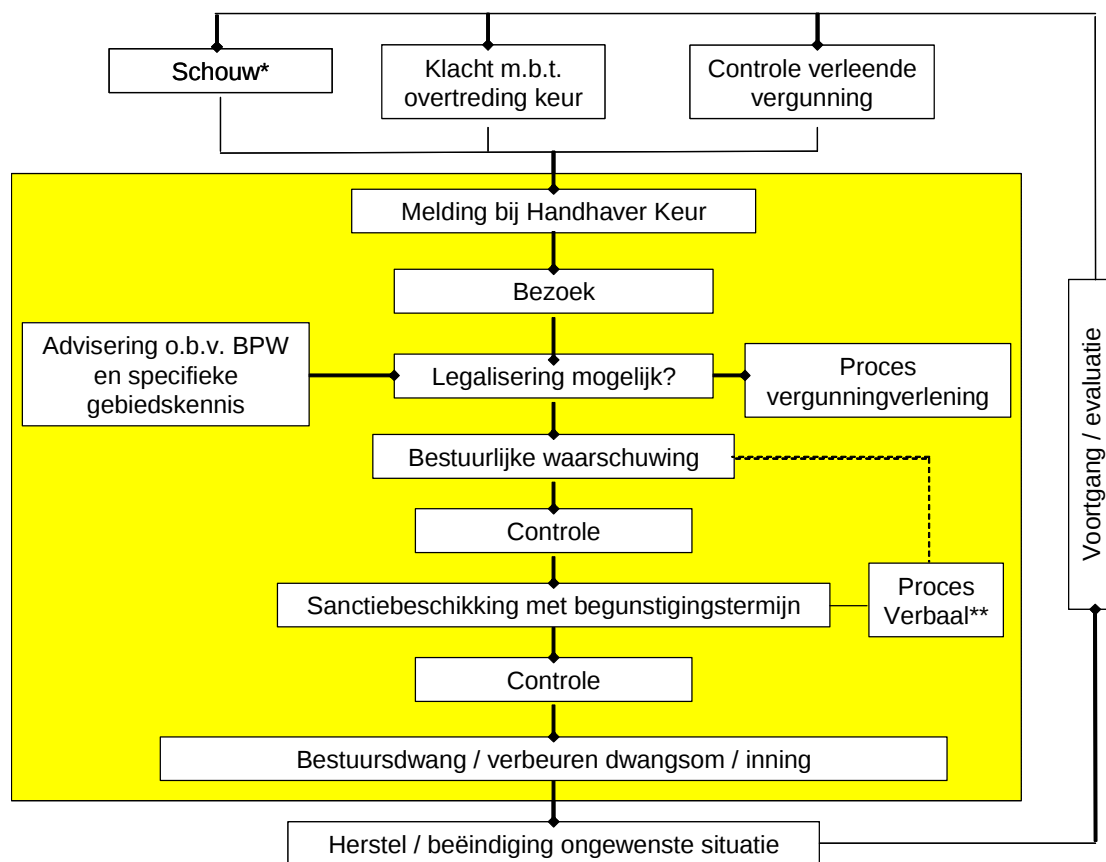
Controle en handhaving vindt plaats op basis van een klacht (van buiten of binnen het Hoogheemraadschap) over een situatie in strijd met de Keur, of vanuit (overtredingen van) verleende vergunningen. Handhaving omvat alle stappen die gezet moeten worden van constatering van een overtreding tot aan het mogelijk treffen van een beschikking en het herstellen van de situatie rond de waterkering in overeenstemming met de Keur en / of de uitgegeven vergunning.

Van belang is te realiseren dat handhaving een juridisch instrument is, bedoeld om overtredingen van de Keur of overtredingen van ontheffingen van de Keur (vergunningen) te corrigeren. Dit stelt eisen aan de inrichting van het proces, en ook aan de argumenten die mogen worden aangevoerd voor het uitvoeren van handhaving. Bijvoorbeeld, een wijziging in het beleid of voortschreidend inzicht rond een (ongewenste) situatie rond een primaire waterkering (met of zonder vergunning) is geen aangrijpingspunt voor, of argument bij handhaving.

Om systematisch in staat te zijn overtredingen op de Keur rond primaire keringen te constateren, voert de medewerker beheer waterkeringen eens per 14 dagen een controle uit. Daarnaast controleert de regiobeheerder de waterkeringen, echter niet op structurele basis.

2 Schematisering controle en handhaving

Onderstaand schema presenteert de stappen die doorlopen worden in onderlinge samenhang.

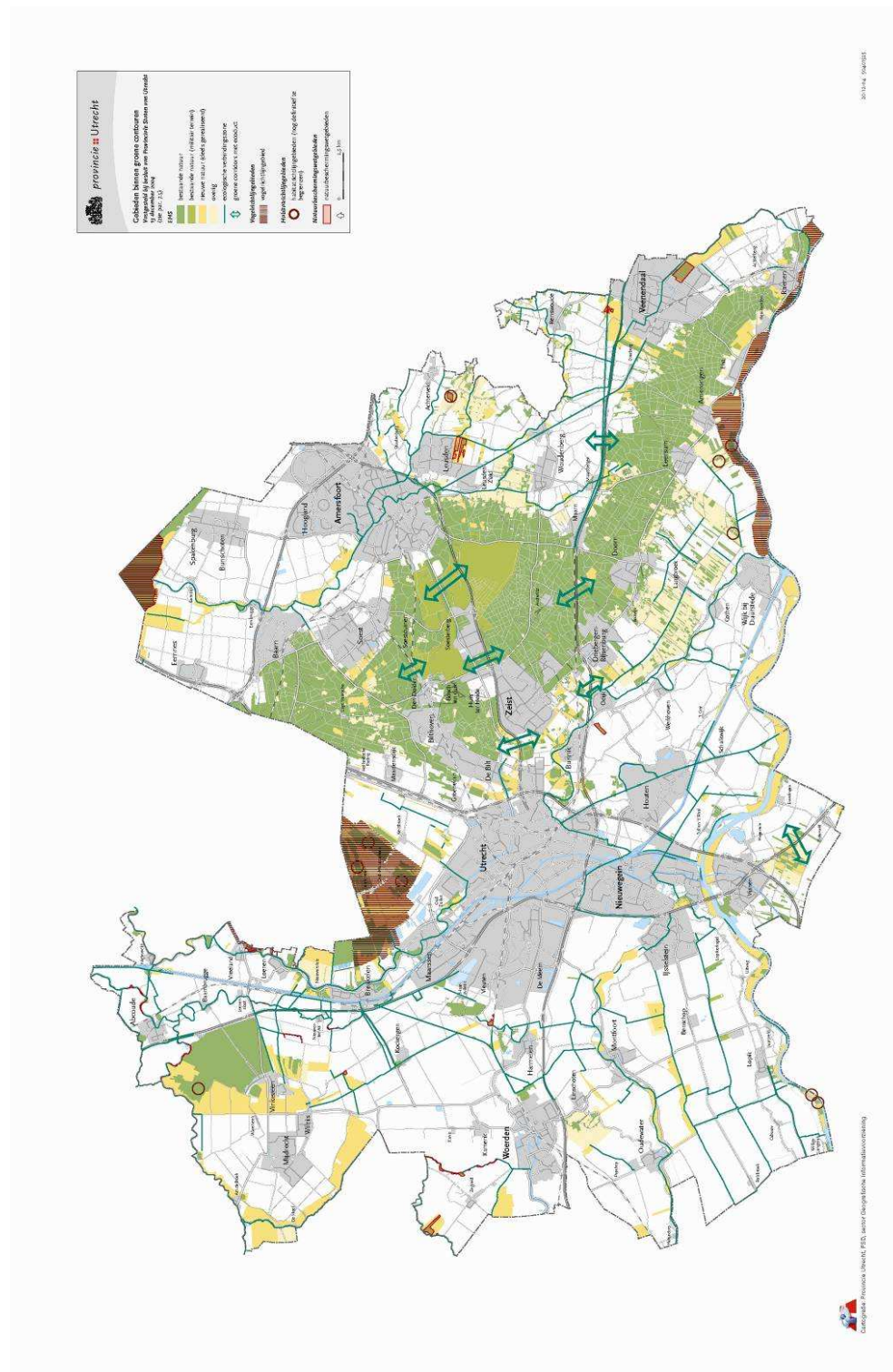
* In geval van de schouw is er sprake van een iets afwijkend proces dan in bovenstaande schema geschetst. Doel van de schouw is de (onderhouds) toestand van de primaire waterkeringen te laten beoordelen door het Dagelijks Bestuur e.a., tevens betreft het een toets op de keur. Jaarlijks wordt de voorjaarsschouw, de zomerschouw en de najaarschouw gehouden. De schouw van de primaire waterkeringen wordt uitgevoerd door in ieder geval het Dagelijks Bestuur, de manager WBK en anderen (divers).

** Opmaken van een Proces Verbaal impliceert dat er een parallel traject wordt ingezet waarin justitie een rol speelt.

Bijlage 6 Beheersgebied

Bron: Streekplan 2005-2015, Provincie Utrecht, 2004.

Bijlage 8 Onderhoudsregimes

In onderstaand overzicht zijn de standaard onderhoudsmaatregelen opgenomen, zoals die ook in het beheerregister zijn opgenomen en welke uitgevoerd worden op alle primaire waterkeringen in beheer bij het waterschap.

Maatregel	Onderhoudsstrategie	Frequentie/interventie-niveau
Maaien/afvoeren	Tijdsafhankelijk Op vaste momenten in het jaar	p.m.
Taluds herprofileren	Toestandsafhankelijk Bij geconstateerde afwijkingen	p.m.
Afrastering vervangen	Toestandsafhankelijk	1 keer per 15-20 jaar
Afrastering herstellen	Toestandsafhankelijk Bij geconstateerde schade	p.m.
Verwijderen drijfvuil	Toestandsafhankelijk Bij geconstateerde aanwezigheid	p.m.
Herstellen schade grasmat	Toestandsafhankelijk Schadebeelden kunnen zijn: open plekken in de grasmat (bv schapenpaden), molshopen, andere graverij door ongedierte en ongewenste (on)kruiden. Deze schaden worden door inspectie vastgesteld waarna de grasmat extra wordt doorgezaaid, molshopen worden gesleept, ongedierte en onkruid worden bestreden en houtachtige begroeiing wordt gezaagd.	p.m.
Maaien kwel sloten	Tijdsafhankelijk	2 keer per jaar
Onderhoud drainage	Het doorspuiten en waar nodig herstellen van drainagebuizen.	1 keer per 4 jaar

Bijlage 9 Graslandbeheer: maaien en afvoeren¹⁵

Deze bijlage bevat een nadere uitwerking van het graslandbeheer voor situaties zonder beweiding. Het bevat een groeiscenario naar botanisch waardevol grasland.

Het waterschap streeft naar een diep en breed wortelende vegetatie binnen de kernzone, met een goed doorwortelde zode en opgebouwd uit gras en kruidachtigen.

Goed ontwikkelde, botanisch waardevolle graslanden zijn vrij zeldzaam in Nederland. Dit komt met name door het intensieve agrarische gebruik van de meeste graslanden. Vooral bemesting en frequent maaien zijn funest voor de soortendiversiteit. Toch is in veel gevallen een intensief gebruikt grasland met een aangepast beheer om te vormen tot een botanisch waardevol grasland. In het proces van ontwikkeling van botanisch waardevolle graslanden zijn zes fasen te onderscheiden.

Ontwikkelingsfasen grasland

De beschrijvingen van de verschillende fasen zijn hier gebaseerd op graslanden op matig droge kleibodems. De verschillende fasen zijn:

- fase 0 Raaigrasweide
- fase 1 Grassenmix
- fase 2 Dominant stadium
- fase 3 Gras-kruidenmix
- fase 4 Bloemrijk grasland
- fase 5 Schraalland

Onderhoudsvorm

Verschraling is het sleutelwoord om graslanden botanisch te ontwikkelen. Dit kan verschraling van de bodem zijn, maar ook het terugbrengen van de grasproductie kan hieronder worden verstaan. Dit laatste geldt vooral voor klei- en veenbodems omdat die van nature dusdanig voedselrijk zijn, dat bodemverschraling een erg lang proces is. In de tussentijd kunnen door productieverlaging al aardige resultaten zijn geboekt.

Verschraling van de bodem en/of productiedaling zijn te bereiken door middel van twee effectieve beheermaatregelen:

- niet bemesten
- maaien en afvoeren

De combinatie van deze twee maatregelen doorbreekt de grassendominantie en brengt de grasproductie meestal vrij snel omlaag. Het niet bemesten van graslanden spreekt als maatregel wel voor zich, maar het maaien en afvoeren is gecompliceerder dan het in eerste instantie lijkt.

Maaien en afvoeren

¹⁵ De inhoud van deze bijlage is volledig afkomstig uit het rapport " Eindrapport-Maaiproef Lekdijk Wijk bij Duurstede, fase 2", De Stichtse Rijnlanden, maart 2006.

Maaien en afvoeren verschaalt de bodem of leidt tot productiedaling van het grasgewas. Toch kan, als het maaitijdstip verkeerd gekozen wordt, de ontwikkeling van het grasland niet verlopen zoals gewenst. Het maaitijdstip beïnvloedt namelijk direct de grassen-kruidenverhouding en de onderlinge grassenconcurrentie. Vooral op relatief voedselrijke gronden is het maaitijdstip een zeer belangrijk stuurmiddel. Vaak wordt gedacht dat tweemaal per jaar maaien (en afvoeren) in de tweede helft van juni en in september natuurtechnisch gezien optimaal is. In het geval van een soortenrijk grasland is dat ook zo, maar zolang fase 3 en 4 nog niet zijn bereikt, is het verstandiger om eerst ontwikkelingsbeheer toe te passen. Wordt dat niet gedaan, dan zal de vegetatie blijven steken bij fase 2 (dominant stadium). Doordat de grassen eerder gaan groeien dan de kruiden is er tegen de tijd dat de kruiden uitlopen geen licht meer voor hen omdat de grassen al aardig hoog zijn opgeschoten. Het relatief laat maaien zorgt ervoor dat de grassen zaad kunnen zetten zodat er alleen zaad van de grassen op de bodem komt. Voor kruiden is het op deze manier steeds moeilijker om te blijven bestaan of om zich te vestigen.

Door het maaitijdstip en de frequentie aan te passen aan de ontwikkelingsfase waarin de vegetatie zich bevindt, kan veel beter gestuurd worden en zal het bloemrijk grasland sneller ontwikkeld kunnen worden. Het ontwikkelingsbeheer is er met name op afgestemd om de kruiden te bevoordelen ten opzichte van de grassen. Het tijdstip van groei, bloei en zaadzetting is hierbij erg belangrijk, evenals de verhouding kruiden-grassen. In Tabel B10-1 is het gewenste (ontwikkelings)beheer per ontwikkelingsfase overzichtelijk weergegeven.

Tabel B10-1 Beheer en ontwikkelingsfasen

fase	graslandtype	mei		jun		jul		aug		Sept		okt	
0	Raaigrasweide		1				2	2			2	3	
1	Grassenmix		1				2	2			2	3	
2	Dominant-stadium			1						2	2		
3	Gras-kruidenmix									2	2		
4	Bloemrijk grasland				1	1				2	2		
5	Schraalland						1	1			1	1	

De getallen 1, 2 en 3 staan voor de verschillende maaisneden. De donkere vlakken in de eerste twee fasen staan voor de mogelijkheid om een derde maaibeurt in een jaar in te passen. Bij de laatste fase (schraalland) is de vroege maaibeurt (juli of augustus) van toepassing op natte graslanden. De maaibeurt van september of oktober is voor droge graslanden. Voor schraallanden is eens per jaar maaien voldoende.

Bijlage 10 Literatuurlijst

- Reglement Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Staatsblad 1994/867)
- Verordening op de waterkeringen van West Nederland van de provincies Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland (2006), provincie Utrecht e.a.
- Waterbeheersplan Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden, 2003-2007, 2003.
- Streekplan Utrecht 2005-2015, provincie Utrecht, 2004.
- Algemeen Handhavingsbeleid Milieu- en Waterstaatswetgeving, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, 1999.
- Nadere uitwerking Handhavingsbeleid 1999, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, 2002
- Communicatiebeleidsplan 2005-2008, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden,
- Keur Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, 1997.
- Legger van de primaire waterkeringen langs de Neder-Rijn en Lek met de daartoe behorende kunstwerken van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, De Stichtse Rijnlanden, 2003.
- Eindrapport-Maaiproef Lekdijk Wijk bij Duurstede, fase 2, De Stichtse Rijnlanden, maart 2006.